

„Cei care au privilegiul de a ști au datoria de a acționa.” — Albert Einstein

PULSUL GEOSTRATEGIC

Nr. 291 Iulie - August 2023 | www.pulsulgeostrategic.ro

ORDINE MONDIALĂ

**Evoluția BRICS și a
ordinii mondiale**

Pag. 7

EUROPA—SECURITATE ȘI APĂRARE

**Apărarea
europeană de la
începerea războiului
din Ucraina**

Pag. 19

ORIENTUL MIJLOCIU—ISRAEL

**Israel - o analiză a
scenariului de luptă
în cazul unui război
total**

Pag. 31

Războiul din Ucraina.

Între retorica nucleară, riscul
depășirii „liniilor roșii”
și evitarea unei confruntări
directe între marile puteri

Pag. 11

CUPRINS**I. EDITORIAL**

1. Africa a intrat în amplul proces de evoluții și schimbări al noii ordini mondiale

II. ORDINE MONDIALĂ - BRICS

2. Evoluția BRICS și a ordinii

III. EUROPA - RĂZBOIUL DIN UCRAINA

3. Războiul din Ucraina - Între retorica nucleară, riscul depășirii „liniilor roșii” și evitarea unei confruntări directe între marile

III. EUROPA - SECURITATE ȘI APĂRARE

4. Apărarea europeană de la începerea războiului din Ucraina

III. EUROPA - BALCANII DE VEST

5. Viitorul dialogului Kosovo-Serbia: studiu prospectiv
— Pag. 23

III. EUROPA - ROMÂNIA

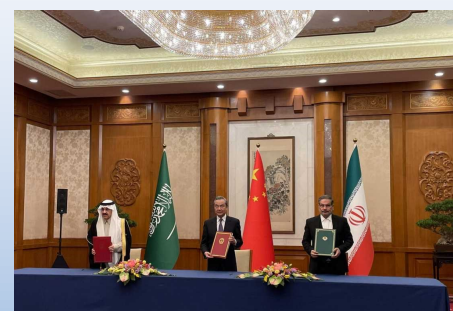
6. România multiculturală - impactul aportului de forță de muncă din Asia și din India. Cum va arăta România în următorii cinci ani? — Pag. 28

IV. ORIENTUL MIJLOCIU - ISRAEL

7. Israel - o analiză a scenariului de luptă în cazul unui război total
— Pag. 31

IV. ORIENTUL MIJLOCIU - RELAȚII ISRAEL - ARABIA SAUDITĂ

8. Explorarea perspectivelor și implicațiile normalizării relației dintre Israel și Arabia Saudită

IV. ORIENTUL MIJLOCIU - RELAȚII IRAN - ARABIA SAUDITĂ

9. Contextul cooperării iraniano-

CUPRINS

IV. ORIENTUL MIJLOCIU - GEOSTRATEGIE

10. Blitz geostrategic: Marile Puteri și Orientul Mijlociu
— **Pag. 41**

V. REȚELE SOCIALE - SURSE INFORMAȚIONALE

11. Impactul rețelilor sociale în perceperea războiului - cum înlăturăm sterilul informațional și cum filtrăm calitatea și veridicitatea surselor informaționale?
— **Pag. 43**

V. REȚELE SOCIALE – ȘI TERORISMUL

12. Proliferarea terorismului prin intermediul rețelilor sociale

I. EDITORIAL

Africa a intrat în amplul proces de evoluții și schimbări al noii ordini mondiale

Dr. ing. Stelian TEODORESCU

„Convingerea este de multe ori mai eficientă decât forța.”

Esop

Toate statele lumii au văzut până de curând China ca principalul lor competitor în Africa – dar acum percep din ce în ce mai clar o nouă realitate, observând cu profundă neliniște revenirea asertivă a Rusiei, fiind semnificativă și prezența mercenarilor Grupului Wagner în Africa, în state precum Mali, Republica Centrafricană (RCA), Libia și în nordul Mozambicului.

Drept urmare, este imperios necesar a fi direcționată atenția către faptul că, în perioada 27-28 iulie 2023, a avut loc cel de-al doilea Summit Rusia-Africa, la Forumul Expo, din Sankt Petersburg. Acest eveniment internațional a fost replanificat după o amânare, fiind programat inițial în octombrie 2022, la sediul Uniunii Africane, din Addis Abeba. În contextul total sensibil de evoluție a întregii lumii, este necesar a menționa aici că, în 26 iulie 2023, deci cu numai o zi înainte de începerea acestui summit, a avut loc o lovitură de stat în Niger, eveniment care se dovedește a fi un mare risc pentru stabilitatea Africii și a întregii lumi.

Trebuie evidențiat că Vladimir Putin a declarat Summit-ul de la Sankt Petersburg drept un eveniment major care contribuie la consolidarea legăturilor cu un continent în care locuiesc 1,3 miliarde de oameni. V. Putin a subliniat într-un comunicat publicat de Kremlin că „astăzi, Africa se afirmă din ce în ce mai încrezătoare ca fiind unul dintre polii lumii multipolare emergente”, iar „Forumul oferă un impuls suplimentar parteneriatului lor politic și umanitar pentru mulți ani de acum înainte.”

Cele 54 de națiuni ale Africii, care alcătuiesc cel mai mare bloc de votanți în cadrul Organizației Națiunilor Unite (ONU), au făcut din nou dovada că sunt mai divizate decât orice altă regiune când vine vorba de criticile aduse acțiunilor Rusiei în Ucraina.

O dovadă elocventă este aceea că, la summit-ul menționat și desfășurat în Rusia au participat 49 de delegații, dar doar 17 șefi de stat în comparație cu cei 43 care au participat anterior în 2019, la Soci (Rusia), fondul politic între Rusia și statele africane schimbându-se semnificativ. Într-un astfel de context generator de

Sursa: <https://www.news.ro/externe/moscova-si-tari-africane-s-au-angajat-sa-promoveze-o-ordine-mondiala-multipolara-fara-neocolonialismul-occidentului-anunta-putin-1922401029002023071221269261>

căutat să justifice subliniind că, deși doar 17 șefi de stat vor participa la summit, alte 32 de țări africane vor fi reprezentate de înalți oficiali guvernamentali sau ambasadori.

Este semnificativ de menționat aici că la acest summit a participat și liderul Grupului Wagner, Evgheni Viktorovici Prigojin, la prima sa apariție publică în Rusia de la lansarea unei așa numite rebeliuni nereușite. Mercenarii săi au susținut interesele guvernului rus în anumite țări africane, în prezent fiind intensificată activitatea acestora în toată Africa, neputând evita acum a preciza ca un prim argument că V. Putin a subliniat deja că Rusia a anulat datoria africană de 23 de miliarde de dolari.

Având în vedere declarația Chinei cu privire la lovitura de stat din Niger, care a avut un ton la fel de neutru cum suntem obișnuiți și a subliniat mai întâi de toate grija pentru siguranța cetățenilor săi, iată că reacția Rusiei la lovitura de stat a lui A. Tchiani a fost o excepție izbitoare. În timp ce ministrul rus de externe, Serghei Lavrov, a manifestat un sprijinit vag pentru restabilirea „ordinii constituțional” în Niger, el a transmis acuzații la adresa SUA cu privire la așa numite standarde duble folosite pentru condamnarea loviturii de stat a lui A. Tchiani, dar și pentru sprijinirea „loviturii” din februarie 2014, din Ucraina, care l-a îndepărtat pe fostul președinte, Viktor Ianukovici.

La rândul său, în ciuda recente dispute cu Kremlinul, fostul șef al Grupului Wagner, E. Prigojin a descris lovitura de stat din Niger ca o victorie împotriva colonialismului occidental și a oferit armatei nigeriene serviciile contractorilor săi militari privați. Deși Rusia a și condamnat lovitura de stat din Niger, Grupul Wagner a salutat preluarea militară a puterii. Nu trebuie să uităm faptul că, E. Prigojin și luptătorii săi au jucat un rol semnificativ în multe state africane, spre disperarea Occidentului și cel mai recent au ajuns în Republica Centrafricană (RCA) înaintea unui referendum constituțional. În ciuda aparentului conflict al lui E. Prigojin cu V. Putin, acest lucru ar ajuta cu siguranță efortul Kremlinului de a-și extinde capacitatea de a influența evenimentele ce au loc în Africa în funcție de propriile interese, în special în regiunea extrem de fragilă Sahel.

Când Grupul Wagner s-a mutat în RCA după ce președintele Faustin Archange Touadéra a căutat ajutorul Rusiei pentru a depăși embargoul ONU asupra armelor și pentru a-și reconstrui armata, în 2017-2018, aceasta a părut la început ca o solicitare de atenție, menită să transmită mesajul că „Moscova s-a întors” după mai bine de două decenii de prezență redusă după prăbușirea Uniunii Sovietice. Dar, când Grupul Wagner a ajuns în Mali în 2021, la invitația militarilor care au preluat puterea cu un an înainte, rolul jucat de acest antreprenor militar privat în agenda de securitate a Rusiei era privit cu mult mai multă neîncredere. Majoritatea celorlalte guverne din Africa de Vest l-au văzut ca pe o amenințare directă la adresa securității regiunii lor. Astfel, odată cu trecerea timpului, relațiile lor cu Mali s-au înrăutățit dramatic, iar loviturile de stat care au urmat în Guinea și Burkina Faso, în care tinerii pro-ruși se manifestau pe străzile capitalei Ouagadougou, nu au făcut decât să aprofundeze atenția guvernelor africane alese cu privire la strategia Moscovei în Africa.

Deși nu are resursele necesare pentru a concura cu SUA, Franța, Germania și Japonia sau China ca donator de resurse pentru dezvoltare în relații bilaterale, Moscova are câțiva ași pe care sigur îi va folosi într-o competiție acerbă. De pildă, anul trecut a fost probabil cea mai mare sursă de îngrășăminte chimice din Africa, furnizând 500.000 de tone. Este desigur o putere semnificativă în furnizarea de resurse de petrol, gaze și de minerit. Cu toate acestea, nu trebuie să ometem faptul că pentru Rusia sectorul comercial extrem de important în acest moment rămâne sectorul de export al cerealelor. Dar cu toate acestea, se poate aprecia că va fi dificil pentru Rusia să se bazeze în mod semnificativ pe Africa cu exportul proviziilor suplimentare necesare – și astfel să-și demonstreze fiabilitatea ca partener – dacă nu există un acord restaurat pentru traficul în Marea Neagră care să permită și transporturilor ucrainene să circule pentru export. Spunem acest lucru deoarece summit-ul s-a desfășurat după retragerea Rusiei dintr-un acord care a permis exporturile pe Marea Neagră, vitale pentru multe țări africane, o mișcare care a atras o condamnare puternică în întreaga lume și a activat noi amenințări la adresa securității alimentare globale.

Într-un discurs al său, V. Putin a susținut că Rusia a livrat aproape zece milioane de tone de cereale în Africa în prima jumătate a acestui an și a insistat că poate continua să furnizeze continentului african atât pe bază comercială, cât și gratuit.

Cu toate acestea, chiar dacă aranjamentele de a expedia în siguranță din porturile Mării Negre pot fi restabilite, nu există puține lucruri care să sugereze că Moscova este cu adevărat dispusă și interesată să devină un donator important de produse alimentare la o scară comparabilă cu Uniunea Europeană (UE) sau SUA.

Cu numai câteva zile mai devreme, Rusia a anunțat că își va suspenda participarea la Inițiativa privind

cerealele Mării Negre, care a permis exporturilor de alimente să circule din porturile ucrainene, decizie care a provocat imediat avertismente din partea agențiilor internaționale de ajutor cu privire la impactul asupra țărilor mai sărace. Secretarul de stat american, Antony Blinken, a cerut liderilor africani să ceară răspunsuri Rusiei. „Ei știu exact cine este de vină pentru această situație actuală”, a spus A. Blinken în timpul unei vizite în Noua Zeelandă. În cadrul inițiativei *Black Sea Grain*, 57% din cerealele din Ucraina au mers în Africa și Asia, potrivit Centrului Comun de Coordonare din Istanbul, făcând aceste țări deosebit de vulnerabile acum. Așa că nu este surprinzător faptul că unii lideri l-au îndemnat pe V. Putin să revigoreze acordul cu privire la exporturile de cereale. În acest context, este de remarcat că, în sesiunea de deschidere a summit-ului, V. Putin a ținut să anunțe că va oferi aproximativ 27.000 până la 52.000 de tone de cereale în următoarele câteva luni, la șase națiuni africane: Burkina Faso, Mali, Zimbabwe, Somalia, Republica Centrafricană și Eritreea și cum era de așteptat, el a absolvit Rusia de răspundere, justificând că sancțiunile occidentale impuse în timpul războiului au împiedicat Rusia să furnizeze îngrășăminte către alte state.

Concluzionând, putem afirma că interesul sporit la nivel internațional față de summit-ul din acest an Rusia-Africa, de la Sankt Petersburg, nu este greu de explicat. Efectele generate de războiul din Ucraina au urmări grave pentru Africa, cea mai evidentă fiind perturbarea exporturilor de cereale pe culoarele din Marea Neagră (înainte de război, cincisprezece state africane primeau mai mult de jumătate din importurile lor de cereale fie din Ucraina, fie din Rusia).

Nu este o coincidență că ministrul de externe ucrainean, Dmytro Kuleba, a făcut recent a treia sa vizită în Africa de la începutul războiului. Punctele sale de discuție au fost rutele alternative de aprovizionare pentru continuarea exportului produselor agricole ucrainene, după retragerea Rusiei din acordul cu cereale la Marea Neagră. La rândul său, în discursul său la summit-ul Rusia-Africa, președintele rus, Vladimir Putin, nu numai că a promis transporturi gratuite de cereale către Burkina Faso, Zimbabwe, Mali, Somalia, Republica Centrafricană și Eritreea, dar a prezentat Rusia ca un aliat al națiunilor africane.

Prin urmare, nu este surprinzător faptul că o mare parte din liderii africani care au participat la summit-ul din 2019, de la Soci, nu au mai venit și la summit-ul, din Sankt Petersburg, din 2023. De ce? Pentru că atunci, în 2019, V. Putin a spus că Rusia și Africa vor încerca să-și dubleze volumul comercial în următorii patru-cinci ani, iar organizatorii s-au lăudat ulterior cu zeci de acorduri și memorandumuri de înțelegere care au fost semnate, în valoare estimată la 15 miliarde de dolari.

Cu toate acestea, patru ani mai târziu, adică în 2023, la Sankt Petersburg, chiar și experții politici loiali Kremlinului au ajuns la concluzia că impulsul pozitiv al relațiilor dintre Rusia și Africa, în 2019, nu a fost realizat. Volumul comerțului nu numai că nu s-a dublat, ci chiar a scăzut, și investițiile directe ale Rusiei în Africa reprezintă în prezent aproximativ 1% din fluxul total. Oare acesta să fie impulsul generator al acțiunilor Rusiei pentru a intra într-o competiție acerbă cu ceilalți actori internaționali prezenți în Africa? Sau după acțiunile din Ucraina, Rusia încearcă și în Africa să controleze procesul de exploatare și valorificare a tuturor tipurilor de resurse și să domine și această parte a lumii?

II. ORDINEA MONDIALĂ - BRICS

Evoluția BRICS și a ordinii mondiale

Dr. ing. Stelian TEODORESCU

„Timpul este moneda vieții tale. Este singura monedă pe care o ai, doar tu poți hotărî cum o cheltuiești. Fii atent ca nu cumva să lași alte persoane să o cheltuiască în locul tău.”

Carl Sandburg

În contextul profundelor transformări ce au loc la nivel regional și mondial, a conexiunilor și interacțiunilor ce sunt dezvoltate între actorii statali, dar și între aceștia și actorii non-statali, ies în evidență modele noi de interdependență politică și economică, în mod special, dar și militară, culturală, informațională, socială și demografică, toate acestea conducând inevitabil la noi tipuri de relații internaționale și transnaționale care nu de puține ori sunt catalogate ca fiind atipice.

Analizând cu atenție transformările ce au avut loc sau continuă să se aibă loc la nivel global, putem observa că acestea se desfășoară cu o dinamică din ce în ce mai accentuată și sunt marcate de schimbări profunde în ceea ce privește capacitatea statelor de realizare a unor zone de influență.

Astfel, într-o eră a integrării și a interdependenței, organizații precum BRICS pot juca un rol semnificativ la nivel internațional, precum și la nivel regional, producând reale și importante schimbări ale ordinii mondiale.

Drept urmare, nu putem să trecem cu vederea și să nu disecăm și să analizăm evenimentul care s-a avut loc în perioada 22-24 august 2023, la Johannesburg, în Africa de Sud, acesta fiind cel de al 15-lea Summit BRICS. Cel de al 14-lea summit anual BRICS a avut loc în 23 iunie 2023, în Beijing (China), iar cel de al 16-lea summit anual BRICS ar urma să fie planificat în 2024. La summit au participat președintele sud-african, Cyril Ramaphosa, președintele Xi Jinping al Chinei, președintele Braziliei, Luiz Lula da Silva și prim-ministrul indian, Narendra Modi.

De fapt, acest summit este o conferință de relații internaționale la care participă șefii de stat sau șefii de guvern ai celor cinci state membre: Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud. Dar iată că președintele sud-african, Cyril Ramaphosa a invitat la summit-ul organizat de Africa de Sud, de asemenea, liderii ai altor 67 de alte state, din Africa, America Latină, Asia și Caraibe, așa cum a făcut cunoscut ministrul pentru relații internaționale și cooperare din Africa de Sud, Naledi Pandor. Este semnificativ de menționat că printre statele participante au fost inclusiv cele 53 de țări africane, o parte dintre acestea din urmă participând și în perioada 27-28 iulie 2023, și la cel de-al doilea Summit Rusia-Africa, la Forumul Expo, din Sankt Petersburg. Alături de celelalte state au mai fost invitate și altele, printre care Bangladesh, Bolivia, Indonezia și Iran. Au fost invitați și 20 de demnitari, inclusiv secretarul general al ONU, președintele Comisiei Uniunii Africane și președintele Noii Bănci de Dezvoltare. De asemenea, au fost așteptați să fie prezenți și lideri din domeniul afacerilor.

Sursa: <https://www.infofinanciar.ro/opinie-forbes-brics-in-noua-ordine->

Participarea lui Vladimir Putin la eveniment a fost pusă sub semnul întrebării cu mult timp înainte, deoarece, în martie 2023, Curtea Penală Internațională (CPI)¹ a emis un mandat de arestare împotriva lui pentru crime de război și din cauza invaziei în Ucraina, Africa de Sud fiind obligată, ca semnatar al CPI să onoreze și să pună în aplicare mandatul de arestare.

Totuși nu trebuie să ometem faptul că, în mai 2023, guvernul Africii de Sud, condus de Congresul Național African (ANC), a acordat tuturor liderilor invitați imunitatea diplomatică. Nu era clar dacă acest lucru l-ar favoriza și pe V. Putin - să nu fie arestat în cazul în care va participa. Potrivit Departamentului pentru Relații Internaționale și Cooperare, era o practică standard în Africa de Sud să se confere o astfel de imunitate participanților la conferințe internaționale desfășurate în această țară.

Ca răspuns, Alianța Democrată din opoziție a inițiat acțiuni legale pentru a forța arestarea lui V. Putin. Până la începutul lunii iunie 2023, se lua în considerare inclusiv mutarea summit-ului în China pentru a evita problemele deosebite ce puteau fi generate. În acest context, la mijlocul lunii iulie 2023, V. Putin a anunțat că nu va participa la summit „de comun acord” și că va trimite în schimb pe ministrul de externe, Serghei Lavrov, urmând ca președintele Rusiei să participe totuși virtual la eveniment. Dar iată că, putem spune că în mod surprinzător, a apărut și neparticiparea completă și participarea președintelui chinez, Xi Jinping la forumul de afaceri BRICS, unde era programat să vorbească, în pofida întâlnirii cu gazda marelui eveniment, președintele sud-african, Cyril Ramaphosa, întâlnire care a avut loc mai devreme în cursul zilei, și a participării sale la cina BRICS după aceea.

Analizând situația la nivel global, putem observa că în timp ce conflictul din Ucraina și tensiunile geopolitice din ce în ce mai adâncite dintre SUA și China servesc drept fundal pentru acest summit, întâlnirea BRICS este probabil să pună în prim-plan și poziția din ce în ce mai dominantă a acestei grupări de forțe ce pare a continua competiția în schimbarea ordinii mondiale care are în fruntea ei SUA.

În acest context, se așteaptă de mai multă vreme ca extinderea BRICS să fie un obiectiv esențial pe ordinea de zi, fiind înregistrate până acum numeroase cereri din Algeria până în Argentina, cel puțin 40 de țări arătându-și interesul să se alăture acestui grup de state, 23 de state solicitând oficial să devină noi membre BRICS, inclusiv Arabia Saudită, Iran, Emiratele Arabe Unite, Argentina, Indonezia, Egipt și Etiopia, în contextul în care BRICS reprezintă mai mult de 40% din populația lumii. Ca principală atracție a grupării este creșterea sa economică, cele cinci state BRICS având acum un produs intern brut (PIB) combinat mai mare decât cel al grupului de state G7 în termeni de paritate a puterii de cumpărare. În termeni nominali, țările BRICS sunt responsabile pentru 26% din PIB-ul global. În ciuda acestui fapt, ei obțin doar 15% din puterea de vot la Fondul Monetar Internațional (FMI).

Totuși, alături de nemulțumirile legate de dezechilibrele existente, sunt tot mai multe preocupări în BRICS că SUA ar putea împuternici dolarul prin sancțiunile aplicate, așa cum a făcut-o împotriva Rusiei. Acest lucru a determinat națiunile BRICS să încerce, în mod individual și colectiv, să își reducă dependența de moneda SUA, crescând în același timp comerțul bilateral în propriile monede. A fi de acord că ceva trebuie să se schimbe este una, dar a fi de acord asupra modului în care să lucreze împreună este alta. De pildă, India și China sunt blocate și se află într-un mediu tensionat la graniță, din mai 2020. Între timp, India, Africa de Sud și Brazilia își doresc relații calde și prietenoase cu Occidentul la fel de mult ca și cu China și cu Rusia.

Ca urmare a actualei situații, va apărea BRICS ca un pilon economic și geopolitic alternativ pentru SUA și aliații săi? Sau s-ar putea ca diferențele lor interne semnificative în mai multe planuri să limiteze capacitățile BRICS să facă față competiției? Răspunsul ar putea fi unul foarte clar, mai ales dacă luăm în calcul că influența națiunilor BRICS este probabil să crească, dar este foarte probabil ca blocul să ofere alternative economice și diplomatice de fragmentare a ordinii globale decât să o înlocuiască cu alta, toate evoluțiile ce vor urma putând fi accelerate și generatoare de efecte dramatice pentru alte state. Spunem acest lucru, deoarece pentru a rămâne eficient, BRICS va trebui să gestioneze inclusiv prioritățile disparate ale tuturor națiunilor care li se vor alătura, aceasta fiind o provocare care nu va fi ușor de abordat și de gestionat pentru BRICS.

Consilierul pentru securitate națională de la Casa Albă, Jake Sullivan, a spus că nu vede BRICS transformându-se într-un rival geopolitic al SUA, subliniind că, „aceasta este o colecție foarte diversă de țări ... cu diferențe de puncte de vedere asupra problemelor critice”.

¹Curtea Penală Internațională (CPI) investighează și, acolo unde este justificat, judecă persoanele acuzate de cele mai grave crime care preocupă comunitatea internațională: genocid, crime de război, crime împotriva umanității și crime de agresiune. Curtea participă la o luptă globală pentru a pune capăt impunității, iar prin justiția penală internațională, Curtea își propune să tragă la răspundere pe cei responsabili pentru crimele lor și să ajute la prevenirea repetării acestor crime.

A devenit foarte clar că extinderea BRICS a fost de multă vreme și rămâne un obiectiv al Chinei, care speră că aderarea mai multor state îi va crea un mediu favorabil pentru creșterea influenței într-un grup semnificativ de țări. O potențială extindere a BRICS a fost supusă o lungă perioadă de timp discuțiilor, dar acum a devenit o realitate și angajamentul grupării de a deveni un campion al lumii în curs de dezvoltare și de a oferi o alternativă de nouă ordine mondială găsește deja rezonanță în întreaga lume.

De pildă, China este o forță dominantă în economia globală, precum și o putere militară de luat în seamă. Anterior summit-ului BRICS, ministrul iranian de externe, Hossein Amir-Abdollahian a vizitat Riad-ul și s-a întâlnit cu prințul moștenitor al Arabiei Saudite, Mohammed bin Salman, făcând un nou pas către o normalizare a relațiilor dintre rivalii tradiționali din Orientul Mijlociu, acest proces fiind intermediat de China.

Rusia este dornică să arate Occidentului că încă mai are prieteni, dar India se direcționează din ce în ce mai mult către Occident, la fel ca și Brazilia sub noul său lider. Cu toate acestea, nu trebuie să ometem faptul că invazia pe scară largă a Ucrainei de către Rusia, în 2022, și întărirea ulterioară a relațiilor dintre Moscova și Beijing – în fața condamnării occidentale – au accelerat și mai mult scindarea BRICS.

India, Brazilia și Africa de Sud și-au menținut echilibrul, refuzând să se alăture sancțiunilor occidentale sau altor acțiuni împotriva Rusiei, dar distanțându-se totodată și de justificările Moscovei cu privire la războiul declanșat și deziluziile foarte mari generate la nivel mondial.

Supunem atenției aceste concluzii chiar și în contextul în care președintele Chinei, Xi Jinping, s-a angajat să sprijine apărarea Cubei și a suveranității sale naționale, opunându-se interferenței străine și blocadei economice a SUA și, în același timp, s-a angajat că va extinde coordonarea strategică cu Havana. Xi a făcut aceste remarci într-o întâlnire cu președintele Cubei, Miguel Diaz-Canel.

Potrivit unui comunicat al ministerului chinez de externe, din 24 august, în contextul summitu-lui BRICS, de la Johannesburg, în 23 august, președintele chinez, Xi, a subliniat: „China apreciază foarte mult sprijinul ferm constant al Cubei în problemele care implică interesele esențiale ale Chinei și va continua să sprijine cu fermitate Cuba în apărarea suveranității sale naționale, opunându-se interferențelor și blocadei străine și făcând tot posibilul pentru a oferi sprijin pentru dezvoltarea economică și socială a Cubei”. În timpul discuțiilor, Diaz-Canel a etichetat relațiile cubanezo-chineze ca fiind „la cel mai înalt nivel din toate timpurile”. „Poporul cubanez îl admiră foarte mult pe președintele Xi Jinping și mulțumește sincer Chinei pentru înțelegerea și sprijinul valoros pentru cauza justă a Cubei”, a spus Diaz-Canel la întâlnirea la care a participat și ministrul chinez de externe, Wang Yi. Întâlnirea dintre cei doi lideri vine la câteva luni după ce a apărut un raport în mass-media conform căruia China a ajuns la un acord secret cu R. Cuba pentru facilitarea dislocării și punerii în funcțiune a unui sistem electronic de interceptare. Cu toate acestea, guvernul SUA și al Cubei sunt reticente cu privire la raport și la informațiile prezentate. China a denunțat rapid informațiile din mass-media, susținând că au fost lansate informații inconsistente, considerând că acuzațiile sunt false.

Cu toate acestea, sunt discuții ample în mass-media internațională cu privire la un astfel de sistem de spionaj electronic, care ar facilita Beijingului să intercepteze comunicațiile electronice din SUA. Cuba respinge un astfel de raport ca fiind „nefondat” și care face referire la China că ar fi ajuns la un acord secret cu statul cubanez pentru a stabili o facilitate electronică de interceptare pe teritoriul său, la aproximativ 160 km de Florida, dar guvernele american și cubanez contestă un astfel de raport. Se face referire inclusiv la faptul că un astfel de sistem de spionaj i-ar permite Beijingului să intercepteze comunicațiile electronice din sud-estul SUA, regiune care găzduiește multe baze militare americane, precum și să monitorizeze traficul navelor.

„Am văzut raportul. Nu este veridic”, a declarat pentru Reuters, John Kirby, purtătorul de cuvânt al Consiliului de securitate națională de la Casa Albă, dar nu a precizat ce credea că este incorect. El a spus că SUA au fost cu adevărat îngrijorate cu privire la relația dintre China și Cuba și o monitorizează îndeaproape. Generalul de brigadă, Patrick Ryder², purtătorul de cuvânt al Departamentului de Apărare al SUA, a declarat: „Nu știm dacă China și Cuba au creat un nou tip de stație de spionaj”. La Havana, vice-ministrul cubanez de externe, Carlos Fernández de Cossio, a respins raportul ca fiind „total mincinos și nefondat”, catalogându-l ca o invenție menită să justifice embargoul economic vechi de zeci de ani al Washingtonului împotriva Cubei, el subliniind că totuși Cuba respinge orice prezență militară străină în America Latină și Caraibe.

²Generalul de brigadă Patrick S. Ryder este un ofițer american al Forțelor Aeriene ale SUA, care este secretar de presă al Pentagonului din 04 august 2022. El are aproape 30 de ani de serviciu ca ofițer de comunicații și afaceri publice. În martie 2023, Patrick S. Ryder a fost nominalizat pentru promovarea la gradul de general-maior.

Iată că, la nivelul BRICS, în 24 august, s-a adoptat decizia foarte importantă de extindere a grupului de state membre, fiind invitate alte șase țări – trei din Golf, două din Africa și una din America Latină – să fie membre cu drepturi depline. Anunțând rezultatul summit-ului BRICS de la Johannesburg, președintele sud-african, Cyril Ramaphosa, a declarat că liderii celor cinci state membre inițiale au ajuns la un consens asupra liniilor directe de extindere și au fost de acord cu admiterea a șase țări, fiind subliniat că „au decis să invite Republica Argentina, Republica Arabă Egipt, Republica Federală Etiopia, Republica Islamică Iran, Regatul Arabiei Saudite și Emiratele Arabe Unite să devină membri cu drepturi depline ai BRICS, calitatea de membru urmând a intra în vigoare de la 01 ianuarie 2024”.

C. Ramaphosa a remarcat că aceasta a fost doar prima rundă de extindere a BRICS. „Ca cinci țări BRICS, am ajuns la un acord cu privire la principiile directe, criteriile standardele și procedurile procesului de extindere BRICS, totul fiind în discuție de mai mult timp. Avem un consens asupra primei faze a acestui proces și vor urma și alte faze”. La rândul său, felicitând noii membri, prim-ministrul indian, Narendra Modi, a spus: „India a sprijinit întotdeauna extinderea BRICS. India a crezut întotdeauna că adăugarea de noi membri va consolida BRICS ca organizație.” Surse oficiale indiene au subliniat că obiectivul Indiei în timpul negocierilor a fost să acorde prioritate „partenerilor săi strategici”. Dintre cele șase țări invitate să se alăture BRICS, India are parteneriat strategic cu cinci: Argentina, Arabia Saudită, Iran, Emiratele Arabe Unite și Egipt.

China a manifestat sprijin semnificativ pentru extinderea BRICS, deoarece caută mai multă influență în instituțiile internaționale, dorind să-și intensifice dominația în competiția cu SUA și Europa, pe fondul unei curse pentru puterea globală și o nouă ordine mondială. În cazul Argentinei, Lula a subliniat că este „foarte important” ca Buenos Aires să se alăture blocului, Brazilia fiind cel mai mare partener comercial al vecinului său, Argentina.

Așadar, se poate observa că au fost invitate să adere la BRICS marile puteri din domeniul resurselor petroliere, Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite, aceasta fiind prima sa extindere după o perioadă de peste un deceniu. Ministrul saudit de externe, prințul Faisal bin Farhan, a declarat că regatul așteaptă detalii de la grupul BRICS cu privire la natura apartenenței și că va lua „o decizie adecvată” în consecință. Cu toate acestea, F. bin Farhan a declarat la conferința BRICS, în 24 august, că regatul va continua să fie un „furnizor de energie sigur și de încredere”, adăugând - comerțul bilateral dintre Arabia Saudită și țările BRICS a depășit 160 de miliarde de dolari în 2022.

În contextul în care acceptă invitația, putem spune că cel mai mare exportator de țiței din lume, Arabia Saudită, se va afla în același bloc economic cu cel mai mare importator de petrol din lume, China. De asemenea, o astfel de evoluție va însemna că Rusia și Arabia Saudită - ambele membre ale OPEC, un grup de mari producători de petrol - vor fi împreună alături de un alt nou bloc economic, cele două țări coordonându-și adesea producția de petrol, fapt ce a pus sub semnul întrebării în trecut relațiile tensionate uneori ale Arabiei Saudite cu aliatul său, SUA.

Concluzionând, putem spune că extinderea BRICS are loc într-un moment în care unii membri ai acestui grup, și anume Rusia și China, sunt două state aflate în tensiuni în creștere cu Occidentul. În acest context, în anumite medii de analiză s-a subliniat că alegerea includerii în BRICS și a altor state care sunt în mod deschis antagonice față de Occident, cum ar fi Iranul, ar putea influența grupul și mai mult în sensul creșterii sentimentului de creare a unui bloc anti-occidental.

Construit în baza unui termen inventat inițial de fostul economist, Jim O'Neill, pentru a descrie piețele emergente cheie, grupul a persistat în ciuda diferențelor profunde dintre sistemele politice și economice ale statelor membre. „Din punct de vedere economic, nu multe dintre țările care solicită să se alăture sunt deosebit de mari”, a spus O'Neill, acesta adăugând pe de o parte că membrii BRICS existenți „au avut destule dificultăți în încercarea de a ajunge să fie de acord doar între ei cinci”, iar pe de altă parte că „dincolo de simbolismul foarte puternic, nu este sigur ce se va realiza dacă sunt mult mai multe țări acolo.”

Într-un astfel de context, putem aprecia că, având în vedere relațiile strânse ale SUA cu mai mulți membri BRICS, Jake Sullivan, consilierul pentru securitate națională al Casei Albe, în 22 august, a exprimat un punct de vedere real și echilibrat conform căruia administrația Biden „nu consideră BRICS ca evoluând într-un fel de rival geopolitic al SUA sau al oricui altcineva”. El a spus că SUA are relații strânse cu mai mulți membri BRICS și „vor continua să gestioneze relația lor cu China; și vor continua să respingă agresiunea

III. EUROPA - RĂZBOIUL DIN UCRAINA

Războiul din Ucraina - Între retorica nucleară, riscul depășirii „liniilor roșii” și evitarea unei confruntări directe între marile puteri

Prof. univ. dr. hab. Constantin HLIHOR

Războiul proxy din Ucraina se desfășoară în umbra arsenalelor nucleare ale Rusiei și ale Occidentului. Retorica nucleară a fost declanșată de Rusia cu mult timp de a fi început acest conflict și a provocat îngrijorări în întreaga lume. SUA și aliații lor au comunicat Rusiei că vor răspunde cu fermitate dacă s-ar recurge la arme nucleare. Un studiu publicat, la începutul lunii septembrie 2022, de Centrul de Cercetare German aprecia că doar până la acea dată cel puțin 90 de „amenințări nucleare” au fost lansate în spațiul public între oficialii ruși și omologii lor din SUA, NATO și țările europene posesoare de arme de distrugere în masă.¹ De atunci asemenea semnale s-au înmulțit determinând și o relativă creștere a discursului pacifist atât în Occident cât și în Federația Rusă. În declarația comună a președintelui Comitetului Internațional al Crucii Roșii Mirjana Spoljaric² și a președintelui Societății de Cruce Roșie din Japonia, Atsushi Seike, semnată înaintea începerii Summit-ului G-7, din 19-21 mai 2023, se atrăgea atenția că „Riscul de utilizare a armelor nucleare este cel mai mare de după consumarea celor mai grave crize de acest fel din timpul Războiului Rece, pe fondul tensiunilor politice accentuate și a noilor pași de extindere a arsenalelor. Chiar și utilizarea unei așa zise arme nucleare tactice sau cu putere mică ar avea consecințe umanitare devastatoare și ar sparge un tabu nuclear vechi de 80 de ani. Bomba de la Hiroshima a avut o putere de 15 kilotone ceea ce ar fi descrisă astăzi ca o armă nucleară tactică/putere mică. A ucis 140.000 de oameni”.³

Sursa: <https://www.mediafax.ro/tehnologie/ce-rachete-intercontinentale-vor-fi-folosite-in-cazul-unui-razboi-nuclear-dintre-nato-si-rusia-20646315>

¹Anna Clara Arndt, Dr Liviu Horovitz, *Nuclear rhetoric and escalation management in Russia's war against Ukraine: A Chronology*, German Institute for International and Security Affairs, Working Paper, NR. 03, SEPTEMBER 2022, online https://www.swp-berlin.org/publications/products/arbeitspapiere/Arndt-Horovitz_WorkingPaper_Nuclear_rhetoric_and_escalation_management_in_Russia_s_war_against_Ukraine.pdf accesat la 4 august 2023.

²Mirjana Spoljaric Egger este un diplomat elvețian. Din octombrie 2022, ea ocupă funcția de președinte al Comitetului Internațional al Crucii Roșii.

³Avoiding catastrophe: we must act now to ensure nuclear weapons are never again used, International Committee of the Red Cross, 17 May 2023, online <https://www.icrc.org/en/document/avoiding-catastrophe-we-must-act-now-ensure-nuclear-weapons-are-never-again-used>, accesat la 4 august 2023.

De cealaltă parte, la Moscova, în ziua de 13 iulie 2023, aproape 30 din cei 137 de membri ai Consiliului Rusiei pentru Politica Externă și de Apărare (SVOP) au semnat o declarație în care critică „îndemnurile de a se declanșa un război nuclear”.⁴ În acest document – care a fost semnat de experți ruși de top în controlul armelor nucleare precum Alexei Arbatov și Pavel Zolotarev se subliniază că „iluzia că un conflict nuclear limitat poate fi gestionat și poate fi împiedicată escaladarea într-un război nuclear global este culmea iresponsabilității. Aceasta înseamnă că în joc este distrugerea a zeci și poate chiar a sute de milioane de oameni din Rusia, Europa, China, SUA și alte țări. Aceasta este o amenințare directă la adresa umanității în general”.⁵

Desfășurările militare care au avut loc în cele peste 500 de zile de război pe teatrele de operații din Ucraina ne indică, în mod clar, că utilizarea retoricii nucleare s-a încadrat în limitele descurajării nucleare purtate de cele două superputeri - SUA și Uniunea Sovietică - în perioada Războiului Rece. Istoria acestei perioade ne arată că, atunci când doi actori posesori de arme nucleare angajați într-o criză sau alta, cum a fost cea din octombrie 1962, iau decizii raționale, șansa utilizării acestor arme a fost aproape zero. Fiecare dintre părți a respectat o *linie roșie* tacit, (uneori explicit!) stabilită și a păstrat un minim, dar credibil canal de comunicare diplomatică.

Termenul *linie roșie* a intrat în uzul analizelor de politică internațională printr-o traducere în engleză a expresiei ebraice *kav adam*, care avea acest sens. S-a întâmplat atunci, guvernul israelian a declarat că nu trebuie să fie depășită o „linie roșie” de către Siria care se implicase militar în Liban în criza din 1976.⁶ Ulterior termenul a fost tot mai des utilizat, în special după anul 2000 când norii unei confruntări de tip război rece erau tot mai vizibili.⁷ Deși asemenea *linii roșii* pot fi întâlnite și în multe alte situații pe scena internațională cum ar fi cele de ordin comercial sau financiar, utilizarea expresiei nu are același sens ca în studiile de securitate și de apărare.⁸ Decizia de a fi depășită o asemenea linie roșie în problemele de securitate are consecințe devastatoare și pe termen lung.

O cercetare atentă a comportamentului marilor puteri angajate direct/indirect în Războiul din Ucraina ne arată că asemenea *linii roșii* par a funcționa și în acest caz. Pe de o parte Ucraina primește un ajutor militar crucial din partea SUA și a aliaților lor pentru rezistența sa împotriva invaziei ruse doar în limita unor *linii roșii* mutual acceptate. Astfel că acest ajutor stă sub semnul unei dileme strategice pentru țările donatoare. Prea puțin ar putea garanta o victorie a Rusiei. Dar prea mult ar putea provoca un conflict direct NATO-Rusia. În această ecuație de posibil conflict ar intra în joc majoritatea armelor nucleare existente în lumea de azi. Pe de altă parte Rusia este atentă ca în operațiunile militare desfășurate împotriva Ucrainei să nu apară incidente pe teritoriul statelor NATO care ar putea fi interpretate ca un atac direct și ar da naștere la activarea articolului 5 din Tratatul Alianței Nord-Atlantice. Transporturile și depozitele cu ajutor militar trimise de diferite state occidentale Ucrainei n-au fost atacate de forțele militare ruse decât pe teritoriul acestei țări. În opinia analistului militar Edward Luttwak, o *linie roșie* în relația Washington-Moscova pare să funcționeze și din rațiuni geopolitice. În opinia sa, „nu teama de un conflict nuclear l-a determinat pe Șeful CIA, William J. Burns să-l sune în grabă pe omologul său de la Kremlin, Serghei Evghenievici Naryshkin, pentru a-l asigura că SUA nu au nimic de-a face cu marșul lui Prigojin spre Moscova. Acel apel telefonic este la fel de bun ca orice altă dovadă că, spre deosebire de fanteziile nebunești de stânga, administrația Biden (sprijinită pe deplin de majoritatea republicanilor) nu vrea ca Rusia să fie destabilizată de acest război. Căci știe prea bine că numai puterea rusă îi împiedică pe chinezi să absoarbă spațiile vaste din Mongolia, Kazahstan, Republica Kârgâză, Uzbekistan și Tadjikistan – și că armele rusești încă mai curg către singurele țări care luptă efectiv cu chinezii în incidente recurente: India pe uscat și Vietnam pe mare”.⁹ Despre ajutorarea statului ucrainian de către occident, pentru a face față invaziei militare rusești în anumite limite, a scris un articol în presa germană cunoscutul filosof german, Jürgen Habermas și a fost preluat pe larg de alte publicații europene.¹⁰

⁴O *prizyvakh k razvzyazyvaniyu yadernoy voyny*/Despre cererile de a se utiliza armele nucleare, Sovet po vneshney i oboronnoy politike/ Consiliul pentru Politică Externă și de Apărare, 13.07.2023, online <https://svop.ru/main/48156/> accesat la 4 august 2023.

⁵Ibidem.

⁶Ben Zimmer, *The Long History of the Phrase 'Red Line' in The Wall Street Journal*, July 19, 2013, online <https://www.wsj.com/articles/SB10001424127887323993804578612210634238812>.

⁷Bernard Gwertzman *Special to The New York Times*, KISSINGER WARNS SYRIAN ACTS TEST ISRAEL'S PATIENCE, April 15, 1976, online <https://www.nytimes.com/1976/04/15/archives/kissinger-warns-syrian-acts-test-israels-patience-says-that-despite.html> accesat la 4 august 2023.

⁸Roff Smith, *Word in New: Red Line*, National Geographic, September 4, 2013, online <https://www.nationalgeographic.com/science/article/130904-red-line-syria-obama-chemical-weapons-sarin-gas>, accesat la 4 august 2023.

⁹Edward Luttwak, *Why no one can end the Ukraine war*, in *UnHerd*, July 7, 2023, online <https://unherd.com/2023/07/why-no-one-can-end-the-ukraine-war/> accesat la 4 august 2023.

¹⁰Jürgen Habermas, *War and Indignation. The West's Red Line Dilemma*, in *ResetDialogues*, 6 May 2022, <https://www.resetdoc.org/story/jurgen-habermas-war-indignation-west-red-line-dilemma/> accesat la 7 august 2023.

Habermas atrage atenția că armele nucleare au creat o nouă realitate în lumea de după al Doilea Război Mondial, iar rivalitatea dintre superputerile Războiului Rece a arătat foarte clar că nicio confruntare militară care implică o putere nucleară nu poate fi câștigată în sensul unui război tradițional/clasic. Se poate observa din lectura acestui articol că renumitul filosof sprijină orice asistență pe care Occidentul o poate oferi Ucrainei în această luptă inegală, inclusiv armament și tehnică de luptă, însă, fără a se depăși *linia roșie* care ar face ca donatorii să fie considerați parte a conflictului.

Pentru Occident, afirma Habermas, „după ce a luat decizia de a nu interveni în acest conflict în calitate de beligerant, există un prag de risc care exclude un angajament nelimitat față de înarmarea Ucrainei ... Cei care ignoră acest prag și continuă în mod agresiv și sigur de sine pentru a-l împinge pe cancelarul german spre depășirea lui, fie au trecut cu vederea, fie nu au înțeles dilema în care acest război a cufundat Occidentul ... pentru că Occidentul, cu decizia sa bine întemeiată din punct de vedere moral de a nu deveni o parte în acest război, și-a legat propriile mâini”.¹¹

Astfel că, chiar de la începutul acestui război o întrebare crucială continuă să persiste în mentalul colectiv și nu și-a găsit un răspuns ferm nici din partea analiștilor și nici din cea a oamenilor politici și a strategilor militari. Până la ce limită vor fi respectate aceste *linii roșii* în viitor în contextul în care retorica nucleară a crescut în intensitate și amenințările cu utilizarea armelor nucleare s-au înmulțit? Ele sunt generate atât de evoluțiile militare cu câștiguri nesemnificative din punct de vedere strategic pentru ambele părți, în raport cu obiectivele afirmate public cât și de prelungirea războiului pentru un timp greu de precizat.

Este posibil să crească retorica nucleară și pentru a forța o schimbare de poziție publică a liderilor și a-i determina acceptarea de negocieri diplomatice într-un moment în care una dintre părți consideră că este acceptabil din perspectiva intereselor sale geopolitice și geostrategice. Istoricii și unii analiști au identificat multe asemenea momente din timpul Războiului Rece și nu lipsesc din peisaj nici astăzi. Francis P. Sempa, de exemplu, citând pe reputatul analist militar american Edward Luttwak, consideră că „în ciuda tuturor discuțiilor de la Washington și din alte capitale occidentale despre «sprijinul neclintit» pentru Ucraina, liderii occidentali, inclusiv președintele Joe Biden, caută o înțelegere negociată cu Rusia. Mult așteptata ofensivă ucraineană a stagnat.

Guvernul Rusiei a supraviețuit unei încercări de puci din partea Grupului Wagner, iar trupele sale luptă mai bine acum decât în primul an de război. Din punct de vedere istoric, atunci când Rusia intră în război, militarii ei se încurcă mereu la început dar pe măsură ce războiul continuă rușii luptă mai bine și asta se întâmplă acum”.¹² Analistul geopolitic american afirmă că acest aspect este recunoscut și de unii oficiali ai Administrației de la Washington. Directorul CIA, William J. Burns, „l-a sfătuit pe J. Biden, în consecință, să mai tempereze cererile Ucrainei de a intra în NATO”.¹³

Aceste aspecte ne conduc la ideea că atât în plan regional cât și la nivel global au fost readuse în practica marilor puteri nucleare strategiile de descurajare ale Războiului Rece. Un prim element al acestor strategii identificat de analiști și specialiștii în domeniu este retorica *atragerii atenției asupra posibilității de a utiliza armele nucleare/nuclear signalling*.¹⁴ Este parte a politicii de descurajare nucleară care a fost practică atât de liderii sovietici cât și de cei americani în timpul Războiului Rece. Analiza discursurilor publice ale lui Vladimir Putin din ultimul an și cele ale liderilor sovietici rostite înainte ca Moscova să intervină în Ungaria, în toamna anului 1956, și în Cehoslovacia, în august 1968, ne arată că retorica semnalizării utilizată de Vladimir Putin nu este nouă.

În discursul din 30 noiembrie 2021 ținut la un forum de investiții online afirma că „dislocarea de trupe și arme în Ucraina ar reprezenta pentru Moscova o amenințare și va da naștere unei riposte puternice. Expansiunea către Est a Alianței a amenințat deja interesele vitale de securitate ale Rusiei, iar NATO ar putea folosi teritoriul Ucrainei pentru a disloca rachete capabile să ajungă la Moscova în cinci minute”.

¹¹Ibidem

¹²Apud, Francis P. Sempa, Edward Luttwak: *The U.S. Must End the Russia-Ukraine War “We have a dangerous future because of ... Xi Jinping.”*, in *The American Spectator*, July 28, 2023, online <https://spectator.org/edward-luttwak-the-u-s-must-end-the-russia-ukraine-war/> accesat la 4 august 2023.

¹³Apud, Francis P. Sempa, Edward Luttwak: *The U.S. Must End the Russia-Ukraine War “We have a dangerous future because of ... Xi Jinping.”*, in *The American Spectator*, July 28, 2023, online <https://spectator.org/edward-luttwak-the-u-s-must-end-the-russia-ukraine-war/> accesat la 4 august 2023.

¹⁴A se vedea și Sean M. Maloney, *Strategic Nuclear Force Signalling During the Russia-Ukraine Crisis: A Preliminary Analysis*, Centre for International and Defence Policy Queen's University Kingston, Ontario, Canada 2022, pp. 11-87; Benjamin Hauteouverture, *War in Ukraine: Nuclear Signalling, Coercion and Deterrence*, Canadian Global Affairs Institute, January 2023, online https://www.cgai.ca/war_in_ukraine_nuclear_signalling_coercion_and_deterrence#_ftnref1 accesat la 5 august 2023.

Amenințarea proferată de liderul rus seamănă foarte mult cu cea a lui Nichita Hrușciiov înainte ca Armata Roșie să intervină pentru a înăbuși revoluția maghiară din 1956. Liderul sovietic declara că va apăra socialismul cu toate mijloacele de care dispune URSS dacă Occidentul va sprijini „reacțiunea maghiară”.¹⁶ După cum se poate observa ambii lideri pun în gardă liderii occidentali în legătură cu acțiuni viitoare. Acțiunea de semnalizare a unui posibil atac nuclear dacă SUA și aliații săi ar fi răspuns la intervenția armată sovietică din toamna anului 1956 în Budapesta a fost cercetată și de istoricul John Lewis Gaddis. El consideră că această semnalizare/*signaling* nucleară i-a determinat pe liderii americani să fie precauți pentru a nu se ajunge la o confruntare directă cu sovieticii, ceea ce a condus la o situație paradoxală în studiile de securitate. Competiția pentru supremație în balanța forțelor devenea irelevantă dacă se lua în calcul arsenalul nuclear. „Superioritatea nucleară americană fusese inutilă în criză. Precauția lui Eisenhower ... a ilustrat foarte clar limitele superiorității nucleare ... Într-adevăr, teama de capacitatea nucleară total inferioară a Uniunii Sovietice l-a convins pe Eisenhower de necesitatea de a-i liniști pe ruși, mai degrabă decât de a-i descuraja”.¹⁷

Această analiză comparativă este validă din punct de vedere istoric doar dacă ne referim la calculul decizional al liderilor politici implicați dar dacă ne referim la contextele geopolitice în care se produc aceste amenințări nucleare lucrurile stau oarecum diferit. Descurajarea nucleară în perioada Războiului Rece s-a purtat între cele două superputeri în contextul unor crize politico-militare care n-au trecut în faza de conflict militar deschis. Criza rachetelor cubaneze a fost foarte aproape, dar s-au găsit soluții de depășire. Astăzi amenințarea nucleară se petrece pe fondul unui război limitat cum este cel din Ucraina în care unul dintre beligeranți posedă un arsenal nuclear impresionant. Evoluțiile de pe front, deși previzibile pentru experții militari care furnizează consultanță pentru liderii politici, pot avea desfășurări greu de anticipat cu efecte imprevizibile asupra modului cum cei implicați în război își percep atingerea obiectivelor, riscurile și șansele de supraviețuire. Se poate ajunge la o situație în care „calculul riscului de escaladare să fie înlocuit cu imboldul de a risca”.¹⁸ Înțelegerea acestui moment presupune nu numai o bună cunoaștere a realităților militare ci și a ceea ce înseamnă pentru o putere nucleară pragul de la care liderii și populația consideră că o amenințare la adresa statului este existențială. În acest caz factorul psihologic devine hotărâtor în trecerea *liniei roșii* ce desparte amenințarea nucleară cu utilizarea acestui tip de armă.

Profesorul Robert Jervis a fost unul dintre cei mai mari specialiști care au studiat rolul factorului psihologic în ceea ce privește atât amenințarea cât și descurajarea nucleară. A fost printre cei care au considerat că această ecuație semnalizare-descurajare nucleară joacă un rol important în realizarea unui climat de securitate tensionat. Să fie respectate liniile roșii pe care posesorii de arme nucleare le fac cunoscute.¹⁹ Această concluzie era rezultatul unei convingeri potrivit căreia utilizarea armelor nucleare nu asigură victoria.²⁰ În actualul climat internațional dominat de conflictul ucrainean studiile profesorului Robert Jervis ar trebui relecturate cu atenție, îndeosebi cele care se referă la erorile de percepție/*misperception* în luarea deciziilor și a celor care analizează „strategia compensatorie” identificată de Robert Jervis pe fondul manifestării rivalității nucleare dintre SUA și Uniunea Sovietică. Această strategie punea de la premisa că este esențial ca SUA și aliații lor să fie pregătiți „să întâlnească și să blocheze forțele sovietice la orice nivel de violență”²¹ și „să facă față potențialelor amenințări sovietice în propriile lor condiții”,²² însă atrăgea atenția și asupra unui fapt respectat de puterile nucleare pe tot parcursul Războiului Rece. Acela că „armele nucleare permit statului care pierde un război să distrugă cealaltă parte”.²³

¹⁵Vladimir Isachenkov, *Putin warns West: Moscow has 'red line' about Ukraine, NATO*, AP News, November 30, 2021, <https://apnews.com/article/europe-russia-ukraine-vladimir-putin-moscow-cd558699728e9ae935eadf940efeb18> accesat la 5 august 2023.

¹⁶A se vedea, László Borhi, *Containment, Rollback, Liberation or Inaction? The United States and Hungary in the 1950s*, in *Journal of Cold War Studies*, Vol.1, Issue 3, 1999, pp. 67-108, online <http://www.coldwar.hu/publications/rollback.html> accesat la 5 august 2023.

¹⁷John Lewis Gaddis, *We Now Know. Rethinking Cold War History*, Oxford University Press, 1997, p. 235.

¹⁸Carl Conetta, *Tempting Armageddon: The Likelihood of Russian Nuclear Use is Misconstrued in Western Policy. The probability of Russian nuclear use related to the Ukraine war is rising - but why?*

Neither Washington nor Brussels fully apprehend the risk, in *Project on Defence Alternatives*, 1 February 2023, online <https://hcommons.org/deposits/item/hc:51253/> accesat la 07 august 2023.

¹⁹Robert Jervis, *The Utility of Nuclear Deterrence*, pp. 221-222 online <https://www.iwp.edu/wp-content/uploads/2021/05/Jervis.pdf> accesat la 07 august 2023.

²⁰Idem, *Why Nuclear Superiority Doesn't Matter*, in *Political Science Quarterly*, Vol. 94, No. 4 (Winter, 1979-1980), pp. 617-633, online <https://www.jstor.org/stable/2149629> accesat la 07 august 2023.

²¹Robert Jervis, *Illogic of American Nuclear Strategy*, Cornell University Press, New York, 1984, p. 11.

²²Ibidem, p. 20.

²³Ibidem, p. 12.

Existența arsenalului nuclear anula o considerație de ordin strategic - aceea că avantajul militar permitea unui stat să producă grave daune unui alt stat/inamic cât și să se protejeze față de acțiunile acestuia. În această realitate strategică preciza profesorul Jervis că „protecția este posibilă doar cu cooperarea celui alt”, iar „vulnerabilitatea reciprocă înseamnă că ceea ce descurajează acum este teama de costurile copleșitoare ale angajării în violență la scară largă”.²⁴

Sunt doar câteva dintre ideile de forță din studiile academice și lucrările care au influențat, în mod pozitiv, gândirea și practica politică a liderilor politici ai marilor puteri nucleare în timpul Războiului Rece. Fostul președinte francez Generalul Charles de Gaulle referindu-se la ideea că cineva ar fi tentat să folosească armele nucleare afirma: „După un război nuclear ambele părți implicate în conflict n-ar mai avea nici putere, nici legi, nici orașe, nici culturi, nici morminte”.²⁵ Foarte relevantă din această perspectivă este poziția lui W. Churchill. În anii imediat următori încheierii celui de-al Doilea Război Mondial era de acord cu utilizarea armelor nucleare. Considera că un bombardament nuclear asupra Moscovei îl va putea forța pe I. V. Stalin să nu instaleze regimuri comuniste în Europa de Est. Pe măsură ce datele și informațiile privind consecințele unui bombardament atomic erau tot mai cunoscute, omul politic britanic s-a transformat într-un „lider pacificator al Războiului Rece”.²⁶ Adresându-se Parlamentului în noiembrie 1953, W. Churchill afirma că așteaptă cu nerăbdare un moment în care „avansul armelor distructive va permite tuturor să-i omoare pe toți ceilalți”, pentru că doar atunci „nimeni nu va dori să ucidă pe nimeni”.²⁷ În martie 1955, în ultimul său discurs înainte de a renunța la funcția de premier, el atrăgea atenția în Camera Comunelor, că dacă ambele blocuri din Războiul Rece se bucurau de niveluri comparabile de capacitate distructivă, atunci, printr-o „ironie sublimă... siguranța va fi copilul robust al terorii și supraviețuirea fratele geamăn al anihilării”.²⁸

Se poate aprecia că în perioada Războiului Rece nu armele ci descurajarea nucleară în tandem cu diplomația, care în multe situații a devenit o artă semnalelor în zgomotul propagandei războinice, au fost fundamentele păcii și coexistenței dintre marile puteri nucleare. Liderii politici și consilierii lor militari au înțeles că în cazul în care sunt utilizate armele nucleare costurile depășesc aproape întotdeauna câștigurile. În consecință, armele nucleare nu au mai fost folosite pe câmpul de luptă din august 1945, ci au jucat doar un rol de instrumente de constrângere și de descurajare. Referindu-se la acest aspect Thomas Schelling remarca faptul că, în epoca bombei atomice, strategia militară nu mai poate fi gândită doar ca o știință a victoriei militare, ci și ca o artă a constrângerii, a intimidării și a descurajării sau, într-un cuvânt, un mijloc al „diplomației violenței”.²⁹ Practicarea unei asemenea tip de diplomație a fost prezentă mai ales în războaiele limitate în care s-a folosit descurajarea nucleară în limita unei bune înțelegeri a raportului dintre asumarea riscurilor și toleranță față de acțiunea celui alt. Ținta unui asemenea tip de discurs era mintea adversarului care trebuie să fie atenționat asupra riscurilor pe care și le asumă. Thomas Schelling arăta că acest aspect nu trebuie absolutizat. Pot apărea situații în care o linie roșie poate fi depășită. Un lider politic lipsit de scrupule poate intenționa să creeze un risc de escaladare nucleară sau o percepție a unui astfel de risc și să-l folosească în avantajul său. Un asemenea risc creat de un lider cu vocații dictatoriale/autoritare poate să se materializeze/consume fără ca el să intenționeze a se ajunge acolo.³⁰ Aceste momente pot apărea ca urmare a unei erori de percepție în decodificarea semnalului dat de către o putere nucleară altei puteri nucleare prin *nuclear signalling*. Războiul din Ucraina poate genera o multime de asemenea erori pe fondul creșterii neîncrederii, a intensificării propagandei războinice și a lipsei de comunicare credibilă între puterile nucleare angajate de o parte sau de alta.

Descurajarea, așadar, depinde de un proces rațional de calculare a costurilor și beneficiilor dar și de cel al percepțiilor despre mișcările reale/imaginate ale adversarului. A judeca intențiile altora și creiona o percepție adecvată despre acestea este extrem de dificil de realizat din cauza faptului că în mentalul colectiv coexistă imaginile adevărate ale acelor lideri cu prejudecăți, psiho-fixații de ordin istoric și prejudecăți cognitive.

²⁴*Ibidem*.

²⁵Citat de Robert Jervis, *The Utility of Nuclear Deterrence*, p. 222.

²⁶*Britain's Nuclear Deterrent Development – Part Eight*, online <https://vulcanthesky.org/articles/britains-nuclear-deterrent-development-part-eight/> accesat la 10 august 2023.

²⁷*Ibidem*.

²⁸*The hydrogen bomb: Churchill's last major speech in Parliament*, online <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/transformingsociety/private-lives/yourcountry/collections/churchillexhibition/churchill-the-orator/hydrogen/> accesat la 10 august 2023.

²⁹Thomas C. Schelling, *The Diplomacy Of Violence*, in J. Garnett, eds., *Theories of Peace and Security*. Palgrave Macmillan, London, 1970, pp. 64-65.

³⁰Thomas Shelling, *Arms and Influence, With a New Introduction by Anne-Marie Slaughter*, Yale University Press, New Haven, London, 2020 p. 24-25.

Robert Jervis apreciază că acest lucru este valabil chiar și atunci când sunt utilizate metode științifice de investigare.³¹

Din acest motiv este extrem de importantă analiza erorilor de percepție/*misperceptions* care pot afecta câmpul perceptual al decidentului/investigatorului mai ales în privința credibilității semnalelor transmise. „Percepțiile greșite cu privire la valorile și temerile statului țintă sunt probabil cauze mai puțin importante ale eșecului de descurajare decât percepțiile greșite ale credibilității”.³² În discursurile pe marginea securității și promovării intereselor vitale ale unui stat, credibilitatea semnalelor sale stabilește cursul evoluțiilor geopolitice într-un sens sau în altul. „De fapt, credibilitatea este în ochii privitorului: o amenințare sau o promisiune este credibilă doar dacă ținta o vede ca atare. Ținta face această determinare evaluând interesele oponentului său, comportamentul său anterior, natura regimului său și dacă liderii săi și-au respectat angajamentele anterioare”.³³ Din această perspectivă studiile și cercetările pe marginea întrebării cât de credibilă este amenințarea nucleară rusă s-au înmulțit exponențial, iar răspunsurile acoperă întreaga plajă de la afirmație la negare. O simplă căutare pe unul dintre cele mai populare motoare de căutare pe internet - *Google* - ne arată că s-au publicat nu mai puțin de 7.150.000 de articole, studii și lucrări. Dintre acestea în doar 2.390.000 ideea de bază este că nu avem de-a face cu un pericol iminent de război nuclear. Analiza unor specialiști de la *Institutul German pentru Afaceri Internaționale și de Securitate*, de exemplu, este una optimistă. Concluzia este că atât timp cât NATO nu intră efectiv în conflict nu se va depăși o *linie roșie* pentru ca războiul să escaladeze în unul nuclear: „În ciuda amenințărilor Moscovei, atât considerentele conceptuale ale strategiei nucleare, cât și experiența istorică sugerează că, în circumstanțele actuale, probabilitatea unei utilizări intenționate a armelor nucleare rămâne extrem de scăzută”.³⁴ William Alberque, director de Strategie, Tehnologie și Controlul Armamentelor era la începutul lunii octombrie 2022 și mai ferm: „Temerile de folosire a armelor nucleare din Rusia sunt exagerate. Probabil că nu suntem mai aproape de o primă utilizare a armelor nucleare de către Rusia, în ciuda preocupărilor exprimate de președintele american Joe Biden în declarațiile sale din 6 octombrie”. Keir Giles de la Chatham House, the Royal Institute of International Affairs din Londra consideră că „în realitate, «cartea nucleară» este în mod obișnuit în joc în conceptele rusești de gestionare a crizelor și a războiului și, în general, a relațiilor internaționale. După cum a spus Dima Adamsky, un expert de top în gândirea strategică a Rusiei, în 2015, referirea la armele nucleare este o parte integrantă a unui set de instrumente pe care se bazează „pentru a manipula percepția adversarului, pentru a manevra procesul său de luare a deciziilor și pentru a influența comportamentul său strategic, fără a merge efectiv la război”.³⁵

Același motor de căutare Google arată că numărul de studii și analize face cunoscut că apariția unui risc nuclear nu este de neglijat, fiind mult mai mare. Laura Grego director al unui program de cercetare *Global Security Program at the Union of Concerned Scientists* consideră că „un stat cu arme nucleare care ar pierde în continuare un război brutal și prelungit la granițele sale l-ar împinge la un scenariu periculos, la utilizarea armelor nucleare. Decizia Rusiei de a staționa unele dintre armele sale nucleare în Belarus crește și mai mult acest risc. Potențialul de neînțelegeri și calcule greșite care să conducă la un conflict direct între Rusia și NATO cu arme nucleare este prea mare, mai ales având în vedere că oficialii ruși invocă în mod regulat spectrul utilizării armelor nucleare. Zidurile pe care le-am construit de-a lungul anilor se prăbușesc, iar președintele Putin arată puțin interes pentru a evita colapsul total al controlului bilateral al armelor nucleare”.³⁶

Profesorii Benjamin Schwarz și Christopher Layne apreciază și ei că războiul din Ucraina a condus la o situație geopolitică riscantă nu numai în regiunea extinsă a Mării Negre, ci în întreaga lume. „Forțele nucleare ale Statelor Unite și ale Rusiei, mereu pregătite, sunt într-o stare de vigilență sporită. Cu excepția crizei rachetelor din Cuba, riscurile unei escaladări rapide și catastrofale a confruntării nucleare dintre aceste superputeri sunt mai mari decât în orice moment al istoriei”.³⁷

³¹Robert Jervis, *Perceiving and coping with threat*, in Janice Gross Stein, et al., *Psychology and Deterrence*, Johns Hopkins University Press, Project MUSE 1985, p. 14.

³²Robert Jervis, *Deterrence and Perception*, in *International Security*, Vol. 7, No. 3, Winter 1982/1983, p. 8.

³³Robert Jervis, Mira Rapp-Hooper, *Perception and Misperception on the Korean Peninsula. How Unwanted Wars Begin*, *Foreign Affairs*, vol. 97, no. 3, May-June 2018, pp. 106-107.

³⁴Liviu Horovitz, Lydia Wachs, *Russia's Nuclear Threats in the War against Ukraine*, *Stiftung Wissenschaft und Politik*, 2022 online.

³⁵Keir Giles, *Russian nuclear intimidation. How Russia uses nuclear threats to shape Western responses to aggression*, *Research Paper, Russia and Eurasia Programme*, March 2023, Chatham House, the Royal Institute of International Affairs, p.3.

³⁶Laura Grego, *What Political Uncertainty in Russia Means for Nuclear Security*, in *The Equation*, July 12, 2023, online <https://blog.ucsusa.org/lgrego/what-political-uncertainty-in-russia-means-for-nuclear-security/> accesat la 8 august 2023.

³⁷Benjamin Schwarz, Christopher Layne, *Why Are We in Ukraine?* in *Harper's Magazine*, online <https://harpers.org/archive/2023/06/why-are-we-in-ukraine/> accesat la 8 august 2023.

Analizii Andrew R. Hoehn și Thom Shanker de la prestigiosul centru de cercetări și analize RAND consideră că războiul din Ucraina a intrat într-o nouă fază în care capacitatea de a face față provocărilor de front din punct de vedere logistic și al abilității de a introduce forțe militare proaspete este hotărâtoare. Întrebarea este să vedem cine se epuizează primul - Ucraina, NATO și Occidentul sau V. Putin. Fie un Putin victorios, fie un Putin asediat este încă un Putin periculos. Dacă va reuși în Ucraina, apetitul lui pentru aventură poate crește. Dacă el nu reușește în Ucraina, tentația lui de a ataca s-ar putea să fie de nestăvilit. Nicio politică serioasă nu poate trece cu vederea pericolul pe care Rusia îl prezintă pentru NATO și pentru sistemul internațional mai larg.³⁸

Aceleași opinii împărțite privind riscul provocat de intensificarea amenințărilor nucleare pot fi întâlnite și în mediul academic rus. Alexei Arbatov, șeful Centrului de Securitate Internațională de la Moscova, aprecia într-un recent articol că „la aproape opt decenii după tragedia de la Hiroshima și Nagasaki, probabilitatea unui război nuclear este mai mare ca niciodată. Singura excepție poate fi considerată zilele crizei rachetelor din Caraibe, din octombrie 1962, iar acest lucru nu este deloc contestabil. În orice caz, acea criză este deja în trecutul îndepărtat, a fost rezolvată fără un război nuclear. Dacă lumea va avea din nou norocul să evite catastrofa în timpul conflictului actual din Ucraina și din jurul Ucrainei rămâne un viitor vag pentru moment”³⁹

Aprecierile privind riscul de escaladare a războiului din Ucraina analizate în acest studiu sunt din perspectiva felului cum au fost stabilite ipotezele de lucru de la cele împrumutate din istorie (mai ales cele de ordin comparativ cu modul cum a funcționat descurajarea nucleară în timpul Războiului Rece) din geopolitică și geostrategie și a psihosociologiei politicii internaționale. Însă este bine de amintit faptul că „descurajarea nucleară tradițională, stabilitatea crizelor și teoretizarea stabilității strategice funcționează de la premisa îndoielnică potrivit căreia actorii sunt raționali și presupun că, prin urmare, sunt „capabili să-și înțeleagă mediul și să coordoneze instrumentele de politică în moduri care să treacă prin ceața războiului”⁴⁰

Pericolul escaladării nucleare poate apărea și ca urmare a unui factor care scapă raționalității și a riscului calculat de factorii de decizie. Dincolo de erorile de percepție, calculele greșite ale decidenților, accidente și eșecuri de comunicare în care „evenimentele pot scăpa cu ușurință de control”⁴¹ trebuie luat în calcul și „ceața”/psihoza războiului creată (ne)intenționat de media actorilor implicați direct/indirect în conflict.

Importanța media, atât cea clasică, cât și a platformelor de comunicare a crescut enorm datorită exploziei tehnologiei digitale și a inteligenței artificiale. Media și *new media* au devenit nu numai instrumente extrem de eficiente pentru manipularea opiniei publice ci și factori de presiune cognitivă la adresa liderilor implicați în conflictul din Ucraina. Influențarea opiniei publice în direcția susținerii cu orice preț a războiului în societatea fiecărui stat implicat în conflict sau crearea de curenți anti-război exercită și limitează foarte mult marja liderilor de a lua decizii⁴² și îngustează libertatea de exprimare a celor care nu se încadrează în curentul creat prin discursul elitei politice și multiplicat de media și rețelele de socializare.

Referindu-se la acest aspect Stephen M. Walt scria că deși „războiul este un fenomen incert și informațiile de încredere sunt rare și nimeni nu știe cum se va desfășura războiul din Ucraina (...) dezbaterile despre responsabilitatea față de război și cursul corect de acțiune care trebuie urmat au fost neobișnuit de urâte și intolerante, chiar și după standardele moderne de vituperare a rețelelor sociale”⁴³

³⁸Andrew R. Hoehn, Thom Shanker, *It Should Not Have Been a Surprise: The Threat from Putin's Russia*, in *TheRANDBlog*, August 1, 2023, <https://www.rand.org/blog/2023/08/it-should-not-have-been-a-surprise-the-threat-from.html> accesat la 8 august 2023.

³⁹Aleksey Arbatov, *Yadernyye metamorfozy/ Metamorfozele nucleare, Rossiyskiy sovet po mezhdunarodnym delam (RSMD)/ Consiliul rus pentru afaceri internaționale (RIAC)*, 7 august 2023, online <https://russiancouncil.ru/analytics-and-comments/analytics/yadernyye-metamorfozy/> accesat la 8 august 2023.

⁴⁰James Johnson, *Inadvertent escalation in the age of intelligence machines: A new model for nuclear risk in the digital age*, in *European Journal of International Security*, no. 7, 2022, p. 346.

⁴¹A se vedea, Robert Jervis, *Arms control, stability, and causes of war*, in *Political Science Quarterly*, vol. 108, no. 2, 1988, pp. 81-110.

⁴²A se vedea, Daniel Kahneman, *Thinking, Fast and Slow*, Farrar, Straus and Giroux, New York, 2011; Martin Kaplan, Tatiana Wanshula, Mark Zanna, *Time pressure and information integration in social judgment*, in Ola Svenson, John Maule, eds., *Time Pressure and Stress in Human Judgment and Decision Making*, Springer, Boston, 1993, pp. 255-67; Carsten De Dreu, *Time pressure and closing of the mind in negotiation*, in *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, vol. 91, no. 2, 2003, pp. 280-295.

⁴³Stephen M. Walt, *The Perpetually Irrational Ukraine Debate*, Harvard Kennedy School, *ANALYSIS & OPINIONS - Foreign Policy*, Nov. 29, 2022, online <https://www.belfercenter.org/publication/perpetually-irrational-ukraine-debate> accesat la 7 august 2023.

În Germania, de exemplu, intelectualii au fost împărțiți în două tabere, cei care promovează pacifismul și cei care sprijină acordarea unui ajutor militar nelimitat Ucrainei. Prima tabără a adresat o scrisoare de protest cancelarului Olaf Scholz după ce acesta a decis să acorde guvernului ucrainean un ajutor militar inclusiv armament greu în care afirmau că, „livrarea unor cantități mari de arme grele riscă să facă Germania un cobeligerant, iar o reacție rusă ar putea declanșa atunci procedura de asistență reciprocă prevăzută în tratatul NATO, creând pericolul unui război mondial.”⁴⁴ Partea adversă a publicat o scrisoare deschisă în *Die Zeit*, adresată tot lui Olaf Scholz în care este felicitat pentru că „a decis, după săptămâni de amânare, să livreze arme grele Ucrainei și cerea să fie sancționată mai aspru Rusia.” Inițiatorul acestui text a fost eseistul Ralf Fücks.⁴⁵ Vocile unor intelectuali de prestigiu, fie că se găsesc în tabăra celor care sprijină ajutorul dat de Occident Ucrainei în lupta sa contra invaziei ruse sau în cea care resping războiul, exercită prin imaginea pe care o au în opinia publică, o influență puternică asupra liderilor implicați în acest conflict și trebuie luate serios în considerare în aprecierea cursului evenimentelor generate de războiul din Ucraina.

Analiztii de politică externă și cei din domeniul studiilor de securitate și geostrategie indiferent în care tabără se află trebuie să nu încurajeze apariția unor convingeri, mai mult sau mai puțin fundamentate pe baza analizelor acestui conflict de pe continentul european, că războaiele convenționale sunt posibile, viabile și gestionabile la umbra armelor nucleare. De asemenea trebui să atragă atenția că nici așa zisele arme nucleare tactice nu pot fi utilizate în speranța neutilizării arsenalelor strategice. Odată declanșat războiul bazat pe arme nucleare, logica și raționamentele care funcționează pe timp de pace sau au funcționat în epoca Războiului Rece dispar. Echilibrele nucleare trebuie păstrate ca și principiul nedepășirii *liniilor roșii* indiferent cât de intensă ar deveni la un moment dat retorica descurajării nucleare. Războiul din Ucraina a arătat până acum că dincolo de retorica nucleară *liniile roșii* n-au fost încălcate ceea ce este o speranță că acest conflict se va putea încheia în logica celor clasice.

⁴⁴Thomas Wieder, *Guerre en Ukraine : les intellectuels allemands se déchirent entre pacifisme et soutien militaire*, in *Le Monde*, 07 mai 2022, online https://www.lemonde.fr/international/article/2022/05/07/guerre-en-ukraine-les-intellectuels-allemands-se-dechirent-entre-pacifisme-et-soutien-militaire_6125149_3210.html accesat la 7 august 2023.

⁴⁵*Ibidem*.

III. EUROPA - SECURITATE ȘI APĂRARE

Apărarea europeană de la începerea războiului în Ucraina

Dr. Jean MARSIA (Belgia)

A devenit foarte dificil de prezis încotro se îndreaptă Europa și lumea, chiar și pe termen scurt. În 2019, când prima ediție a cărții mele, *A Federal Constitution for the United States of Europe, Why and How?*¹ era în pregătire, mi-au venit în minte câteva motive care ne îndeamnă la speranța pentru un viitor mai bun pentru Europa. În 2023 mai sunt foarte puține, din diverse motive, dintre care cred că următoarele patru sunt cele mai semnificative din punct de vedere geopolitic. Primul este ceea ce face Putin: război, de mare intensitate în Ucraina, de mică intensitate în Georgia și Moldova, hibrid în Occident. A doua este atitudinea ambiguă a domnului Erdogan, care creează o ruptură în interiorul Alianței Atlantice. A treia este intenția domnului Xi ca țara sa să preia conducerea, din punct de vedere economic, strategic și ideologic, ceea ce face inevitabil apariția unui conflict cu americanii. A patra este incapacitatea Europei de a face față crizelor, pentru că nu există o unitate politică în Europa. Pandemia de COVID-19 demonstrează acest lucru.

Sursa: <https://www.defencematters.org/ro/toate-stirile/bratislava-cooperarea-de-securitate-si-planul-franco-german/153/>

În timp ce liderii noștri stau și analizează, nu își dau seama și nu vor să recunoască faptul că menținerea neîntreruptă a frâielor puterii și, eventual, a intereselor statelor pe care le conduc, nu le permit să rezolve problemele care afectează Europa în ansamblu. Cea mai importantă provocare mi se pare menținerea sau restabilirea păcii și securității în vecinătatea noastră, atât la est, cât și la sud. Europa este *a fortiori* incapabilă să contribuie semnificativ la rezolvarea problemelor globale, precum poluarea mării și a aerului, schimbările climatice, pandemiile și migrația necontrolată.

Toate aceste probleme și lipsa noastră de securitate indică nevoia unei Europe mai unite și mai suverane. Din păcate, ne îndreptăm în altă direcție. Uniunea Europeană (UE) se dezintegrează din cauza guvernării sale ineficiente, a slăbiciunilor sale, a incapacității sale de a ne proteja. Este doar o asociație de state. Are doar instituții politico-militare. Prin urmare, UE nu poate avea capacități militare, nici nu poate aplica principiul unității de comandă, una dintre pietrele de temelie ale artei militare. Cum armatele statelor europene, inclusiv cele ale Franței și Regatului Unit, nu sunt suficiente pentru a ne asigura securitatea, iar tensiunile cresc, șefii de stat și de guvern europeni se supun Statelor Unite ale Americii (SUA), mai ales după alegerea dl. Biden, care este mult mai puțin dur și mai priceput decât predecesorul său. El este comandantul nostru suprem.

¹ „O constituție federală a Statelor Unite ale Europei. De ce și cum?”

Ca urmare a diviziunii și a lipsei de importanță din punct de vedere militar și geopolitic a liderilor europeni, în ianuarie 2022, rușii și americanii discutau despre securitatea europeană, fără ca vreunul din ei să fie implicat, dar în zadar.² Dacă un președinte al Statelor Unite ale Europei ar fi fost prezent, el ar fi fost suficient de puternic pentru a face aliații NATO să-l împiedice pe Vladimir Putin să recurgă la acțiuni ireparabile în 24 februarie 2022.

Lipsa unității politice în Europa explică de ce, în ciuda cheltuielilor substanțiale dedicate apărării, statele europene au capacități militare limitate. Războiul împotriva Ucrainei a demonstrat că liderii noștri, personalul nostru militar și baza noastră industrială de apărare nu sunt capabile să umple rapid golurile capacităților noastre. Conducătorii europeni ar putea realiza acest lucru doar prin uniune, dar până acum nimeni nu a dorit-o, făcând imposibilă raționalizarea apărării europene și defragmentând piața europeană a echipamentelor de apărare. Ambele necesită un singur sediu european de apărare care să comunice unui ministru european al apărării nevoile de reechipare ale forțelor europene, atât federale, cât și naționale.

Occidentul furnizează ajutor material Ucrainei, cu scopul de a determina retragerea, uzura sau distrugerea forței expediționare ruse. Procedând astfel, prin sancțiuni economice și izolare diplomatică, Occidentul împiedică o armată rusă victorioasă să atace o altă țară europeană și slăbește coaliția chineză.

Toată lumea se întreabă cum ar putea evolua războiul din Ucraina, știind că rezultatul oricărui război este incert. Contraofensiva ucraineană lansată la 4 iunie 2023 nu a avut, așadar, un efect surpriză. Rușii au avut timp să-și perfecționeze sistemul defensiv. Eliberarea Donbassului și a Sudului presupune spargerea în vara lui 2023 a liniilor de apărare rusești foarte puternice, formate din tranșee, câmpuri de mine, șanțuri antitanc, dinți de dragon, apărate de o mare infanterie și bine susținute de o artilerie formidabilă. Acest lucru este dificil, chiar și după izolarea forțelor ruse, atacarea posturilor lor de comandă și tăierea liniilor de aprovizionare cu foc de artilerie, deoarece forțele terestre ucrainene beneficiază de un infim sprijin aerian.

În ceea ce privește sfârșitul războiului, o primă ipoteză este victoria Ucrainei. Micile avansuri ucrainene spre sud observate în această vară ar putea, dacă ar crește în intensitate și rezistență, permite ucrainenilor să taie în două teritoriul invadat de Rusia, prin recăștigarea Tokmakului, apoi a Melitopolului sau chiar a Berdianskului. Cu toate acestea, ucrainenii nu s-au apropiat încă de zona cea mai bine apărată; se află în zona de acoperire și rușii rezistă, chiar contraatacă.

Pentru a avea succes, ucrainenii au nevoie de artilerie și mijloace aeriene, de trei ori mai mari decât cele ale rușilor, în timp ce rușii sunt de două ori mai dotați. Deoarece Ucraina nu va avea aeronave F-16 operaționale până în 2024, nu va fi posibilă implementarea tacticilor de luptă aeriană și terestră ale NATO pentru ofensiva de vară din 2023.

O altă ipoteză: niciunul dintre cei doi beligeranți nu reușește să spargă liniile opuse, nici să cedeze. În acest caz, războiul ar putea continua până în 2024 sau chiar 2025. Armatele care s-au opus încă din 24 februarie 2022 par să fi fost reînnoite aproape în întregime din cauza pierderilor suferite. De atunci, tacticile rusești și ucrainene au fost îmbunătățite continuu, precum și sistemele de armament, dintre care unele se învechesc rapid.

Este puțin probabil ca Putin și mai ales anturajul său să își asume riscul unei reacții militare din partea NATO în baza articolului 5 din Tratatul de la Washington. Chiar și utilizarea unei arme nucleare împotriva Ucrainei ar fi inacceptabilă pentru Occident. Ar însemna începerea celui de-al IV-lea Război Mondial dacă ar fi să luăm în calcul Războiul Rece ca fiind cel de-al treilea. Nu este imposibil, pentru că Putin a devenit imprezvizibil. Nu prea ține cont de pierderea de vieți omenești și de opiniile în contradicție cu ale sale și nu sunt puține. Dacă anturajul său l-a susținut în încercarea de a forța foștii sateliți ai URSS și statele neutre din punct de vedere al nealinierii, el nu pare să fie adeptul sinuciderii colective. În ianuarie 2021, Biden și Putin au prelungit cu cinci ani noul tratat START, acronim pentru Tratatul de reducere a armelor strategice.³

Fiecare zi care trece duce la declinul lui Putin. El a promis poporului rus măreție, stabilitate, securitate și atenuarea umilinței resimțite după prăbușirea URSS. I-a dat război, sectarism și instabilitate politică. A fost forțat să renunțe la unele obiective, care erau îndepărtarea lui Zelenski, controlul industriei ucrainene și slăbirea NATO.

²Piotr Smolar, Paul Gogo, *Moscova en position de force face à Washington lors de discussions-clés sur la sécurité en Europe* [Moscova în poziție de forță în fața Washingtonului pe durata discuțiilor cheie referitoare la securitatea europeană] în *Le Monde*, https://www.lemonde.fr/international/article/2022/01/10/moscova-en-position-de-force-face-a-washington-lors-de-discussions-cles-sur-la-securite-en-europe_6108823_3210.html, 10/1/2022.

³André Dumoulin, "Faut-il s'inquiéter de la menace nucléaire russe?" [Ar trebui să ne facem griji cu privire la amenințarea nucleară rusească] în *La Libre*, <https://www.lalibre.be/debats/opinions/2022/02/28/faut-il-sinquieter-de-la-menace-nucleaire-russe-YR7UFS7HBZGKXOJY3C3VJ3QS7Q/>, 28/2/2022.

Rusia nu poate și nu va câștiga. Este un stat sclerotic, agresiv și prost guvernat. Putin a făcut Rusia și mai supusă Chinei. Rusia și-a menținut prezența în Siria și în estul Mediteranei, dar prezența navelor sale este cea mai redusă din istorie. Spațiul controlat de Rusia în Marea Neagră s-a micșorat constant, din cauza pierderilor navale, a presiunii din partea dronelor navale și aeriene ucrainene și a închiderii strâmtorilor Bosfor și Dardanele traficului militar.

Putin nu mai este capabil să gestioneze eficient conflictul dintre Azerbaidjan și Armenia. Va trebui să plece de la putere, dar este imposibil de spus când și cum se va întâmpla acest lucru. Dacă în general știm când începe un război, nu știm niciodată când și cum se va termina. După înfrângerea sa din Afganistan, după accidentul de la Cernobil, nimeni nu și-a imaginat că sfârșitul URSS este foarte aproape.

Cum putem schimba cursul evenimentelor în Europa? Prin înlocuirea conducerii noastre interguvernamentale și tehnocratice cu o democrație federală, bazată pe o constituție.

Parlamentul European, fondat în 1952 și ales în final direct începând cu 1979, și-a neglijat întotdeauna datoria: să ofere Europei o constituție și să garanteze egalitatea cetățenilor europeni.

În 30 iunie 2009, Tribunalul Federal din Karlsruhe a decis că: „Reprezentarea cetățenilor în Parlamentul European nu este legată de egalitatea cetățenilor Uniunii Europene, în conformitate cu articolul 9 din Tratatul privind Uniunea Europeană, ci de naționalitate, care este un criteriu de diferențiere absolut interzis în Uniunea Europeană, acesta din urmă se află astfel într-o contradicție cu fundamentul identității sale de uniune a cetățenilor, care nu poate fi explicată decât prin caracterul Uniunii Europene – o asociere de state suverane”. Curtea Federală din Karlsruhe adaugă: „Chiar și după intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Uniunea Europeană nu are un organism politic decizional înființat în urma unor alegeri libere cu participarea tuturor cetățenilor Uniunii Europene și care să aibă capacitatea de a reprezenta uniform voința poporului”.

Două căi ar putea duce la o constituție federală: fie o inițiativă a deputaților europeni care se declară constituenți, fie o decizie a unor guverne de înființare a unei Adunări Constituante.

Încă din anii '50, este puțin probabil ca toate statele europene să fie de acord imediat asupra vreunui scenariu sau proiect. Nu lipsesc exemplele, din moment ce sovieticii s-au opus țărilor din Europa Centrală și de Est pe care le-au ocupat, beneficiind de Planul Marshall, aderând la Alianța Atlantică sau la Comunitățile Europene. Astăzi, cele 27 de state sunt împărțite, în special în ceea ce privește extinderea UE și acceptarea Ucrainei, R. Moldova și a Balcanilor de Vest.

Cu răbdare, însă, a fost posibil ca 28 de state să adere, de exemplu, la o definiție comună a valorilor europene, în ciuda diferențelor lor lingvistice, religioase și de altă natură. Acest lucru a fost realizat în 2000, prin Tratatul de la Nisa. Aceste valori pot fi rezumate în trei cuvinte: umanism, universalism și progresism.

Pentru a ajunge treptat la un consens, este necesar să se construiască un nucleu de state, mai motivate sau mai realiste sau mai libere decât altele. Benelux a deschis calea celor șase, atunci când erau 28 și ulterior 27, după Brexit. Benelux și-a desființat granițele interne în 1975. Zece ani mai târziu, Franța și Germania s-au unit pentru a fonda spațiul Schengen, care are astăzi 23 de state membre UE, patru state asociate și Gibraltar. Zona euro a fost inițiată în 1999 de nouă state, având, începând cu 1 ianuarie 2023, 20 de membri.

Un nucleu flexibil ar putea întări suveranitatea Europei, prin dezvoltarea unui pilon european al NATO și prin creșterea capacităților noastre militare, prin cheltuieli mai eficiente pentru apărare. Ar putea să-și asume mai bine dimensiunile apărării noastre și să limiteze mai bine riscurile. Știm că acestea sunt mai mari dacă pur și simplu ne urmăm aliații americani, așa cum am văzut în Afganistan sau în Irak. Un pilon european al NATO ar putea echilibra mai bine Alianța din punct de vedere geopolitic și, astfel, am putea deveni mai independenți. Ar completa instituțiile UE, prin înființarea unei apărări europene. Acest lucru necesită un stat federal european. Statele dețin, din 1648, monopolul utilizării legitime a forței.

Astăzi, se pare că statele care știu că sunt cele mai puțin independente, pentru că au aderat la Uniunea Europeană, Alianța Atlantică, zona Schengen, zona euro, care au mijloace modeste, în ceea ce privește bugetul de apărare industria și tehnologiile de apărare, vor fi probabil primii membri ai Statelor Unite ale Europei.

Statele Unite ale Europei ar trebui să preia frâiele relațiilor internaționale, securității și apărării Europei, care ar fi transferate de statele membre. Competențele ar trebui împărțite între nivelurile de guvernare în conformitate cu principiul subsidiarității. Relațiile internaționale ar trebui gestionate precum în Canada sau Germania. Forțele armate federale ar trebui să coexiste cu armatele statelor membre. Actualul Consiliu European ar trebui să fie succedat de un Senat, care să reprezinte statele membre. Senatul European și Parlamentul European ar trebui să aibă puterea de a vota

bugetul, de a percepe taxe, de a adopta conturile corespunzătoare și de a avea inițiative legislative, chiar dacă tematicile arată că majoritatea noilor texte de astăzi sunt reprezentarea puterilor executive și administrațiilor.

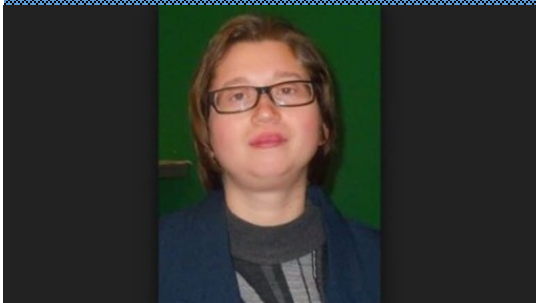
Treptat, Statele Unite ale Europei, fondate de un mic nucleu de statelețe ar putea, fără probleme, să absoarbă state din ce în ce mai mari, precum Spania și Italia sau chiar Germania, când nucleul extins ar cântări la fel de mult ca fiecare dintre aceste state. Statele Unite ale Europei ar putea integra în sfârșit Franța, forța sa de atac nuclear și membru permanent în Consiliul de Securitate al ONU.

Au trecut 73 de ani de când Robert Schuman a ținut discursul său de inaugurare. Evenimentele dramatice care au loc în Ucraina, Georgia, Asia și Africa, precum și cele pe care le întrevădem, în special în regiunea Indo-Pacific, ne impun să fim lucizi. Tratatelor europene nu ne pot garanta nouă și generațiilor viitoare un viitor bun. Nu există niciun motiv să așteptăm mai mult. Fără o constituție care să pună bazele unei Europe federale, puternică, suverană și democratică, nu vom putea readuce Europa la locul care îi revine pe scena internațională.

La 21 august 2023, Societatea Europeană pentru Apărare INPA (SEd - <https://www.seurod.eu>) a comemorat cea de-a 174-a aniversare a discursului lui Victor Hugo la Congresul de Pace de la Paris în care a propus Statele Unite ale Europei. Propunerea lui a rămas neascultată de atunci, rezultând zeci de milioane de victime în război. Războiul lui Putin în Ucraina ar trebui să ne stimuleze să cerem liderilor noștri să schimbe cursul și să înceapă să federalizeze Europa și este atât de ușor. Toată lumea știe cum, de când George Washington a propus prima constituție federală în 1787. Tot ce ne trebuie este voința de a acționa așa cum a făcut el, dar ținând cont de caracteristicile specifice ale Europei. Europa politică poate fi concepută doar pe baza unui nucleu puternic, dar flexibil, deoarece a fost creată pentru a facilita apariția spațiului Schengen și a zonei euro. Odată ce va fi înființat, va fi capabil să stabilească o politică europeană de securitate, care este o condiție prealabilă pentru crearea forțelor armate federale europene, pentru a umple golurile de capacitate ale armatelor statelor europene. Statele Unite ale Americii, unde armata, forțele navale, pușcașii marini, forțele aeriene, paza de coastă coexistă cu garda națională, pot reprezenta o sursă de inspirație pentru distribuirea competențelor în cadrul Statelor Unite ale Europei.

Federalismul este singurul mod de guvernare care se potrivește Europei. Este singura modalitate pentru europeni de a avea o singură voce și de a-și aduce contribuția pe scena internațională, dar și de a obține o bază tehnică și industrială de apărare eficace și eficientă. Diplomația fără arme este ca o partitură muzicală fără instrumente.

III. EUROPA - BALCANII DE VEST

Viitorul dialogului Kosovo-Serbia: studiu prospectiv

Mona AGRIGOROAIEI

Procesul de dialog dintre Kosovo și Serbia a început din 2003 cu probleme tehnice. Din 2003, nu s-a ajuns la niciun acord. Tensiunile recente din nordul Kosovo pe fondul războiului din Ucraina ne fac să ne întrebăm: Care va fi viitorul dialogului Kosovo-Serbia?

Acest studiu prospectiv analizează tendințele mari și scenariile posibile din dialogul Kosovo-Serbia într-o analiză pe termen mediu.

Cuvinte cheie: Kosovo, Serbia, dialog Kosovo-Serbia, studiu prospectiv

Evaluarea situației reale

Istoria relațiilor dintre Kosovo și Serbia în timpul și în afara Iugoslaviei a fost marcată de tensiuni, chiar războaie, Kosovo căutând pe cât posibil să fie independent de Serbia. Dar nu ne vom ocupa în cadrul acestui studiu de considerentele istorice și de discuția regională continuă despre cui îi aparține teritoriul, ci încercăm în schimb să vedem care ar fi viitorul relațiilor Kosovo-Serbia.

După încheierea bombardamentelor NATO împotriva Iugoslaviei și a acordului de la Kumanovo dintre NATO și Belgrad, Kosovo a intrat sub conducerea UNMIK (o misiune condusă de ONU) și KFOR (o misiune condusă de NATO). Ei au construit instituțiile locale din Kosovo, înainte de rezolvarea statutului său. „Standardele mai întâi, iar statutul ulterior” a fost ideea administratorului UNMIK, Michael Steiner, care a propus ca o serie de standarde să fie finalizate înainte de rezolvarea statutului.

Apoi, Martti Ahtisaari a propus faimosul său pachet de prevederi care au fost incluse în constituția Kosovo, propunând ca și Kosovo să aibă o independență condiționată. Pachetul M. Ahtisaari a inclus autonomie largă pentru minoritatea sârbă, extraterritorialitatea mănăstirilor sârbe, minoritatea sârbă și alte minorități incluse în parlamentul Kosovo (20 de locuri rezervate minorităților, 10 sârbilor și 10 altor minorități), o misiune a UE pentru statul de drept (care ar fi numit după independența Kosovo ca EULEX). Atât „standardele fără statut”, cât și pachetul lui M. Ahtisaari au inclus necesitatea dialogului Kosovo-Serbia.

Dialogul Kosovo-Serbia a început cu probleme tehnice începând cu 2003. Au fost pași mici și acorduri mici semnate între ei de-a lungul anilor. După independența Kosovo în 2008, acordurile tehnice au fost puse în umbră de ideea că ar trebui să accepte un acord pentru a se recunoaște reciproc. Au încă poziții ferme. Kosovo nu va mai accepta suveranitatea Serbiei; Serbia nu va accepta independența Kosovo.

Sursa: https://www.stiripesurse.ro/secretizarea-dialogului-dintre-serbia-si-kosovo-provoaca-noi-crize-expert_2757060.html

„Marele pas înainte” a fost acordul semnat la Casa Albă în 2020 în Biroul Oval cu normalizarea economică a relațiilor dintre Kosovo și Serbia, din care fostul președinte american D. Trump și-a făcut un succes personal.

Regimul actual al prim-ministrului, Albin Kurti, ar trebui analizat în ceea ce privește tendințele sale. A. Kurti, liderul Mișcării de Autodeterminare (Levizja Vetevendosje!) a ajuns la putere cu o majoritate de peste 50% din voturi (de fapt, 50.280%). A fost o lovitură semnificativă pentru partidele tradiționale din politica kosovară, cum ar fi Liga Democratică din Kosovo (LDK), Alianța pentru Viitorul Kosovo (AAK) și Partidul Democrat din Kosovo (PDK). Această lovitură este, de asemenea, consistentă pentru discuția noastră cu privire la tendințele majore ale relațiilor Kosovo-Serbia.

Primele declarații ale lui A. Kurti la putere au fost că guvernarea sa va pregăti o acuzație de genocid împotriva Serbiei, astfel încât orice dialog între ei ar eșua.

A doua declarație a fost că domnia sa nu va accepta o comunitate de municipalități sârbe și aceasta poate fi un regres major în dialogul dintre Kosovo și Serbia. Această problemă amenință dialogul și, recent, a dus la o creștere a pozițiilor între oficialii kosovari-sârbi.

A. Kurti și Aleksandar Vučić au acceptat verbal un acord la Ohrid anul acesta. Ce s-a întâmplat de atunci, a fost o creștere a tensiunilor în partea de nord a Kosovo după organizarea alegerilor în patru municipalități sârbe, care a dus la ciocniri între poliția din Kosovo și sârbii locali din nordul Kosovo și dintre KFOR și sârbii-kosovari.

Tensiunile s-au mai estompat după ce A. Kurti a acceptat retragerea polițiștilor sârbi care păzeau primăriile celor patru municipalități dar și organizarea de noi alegeri. Întrebarea care rămâne este: se vor înțelege liderii Kosovo și Serbiei în negocieri și măcar normalizează relațiile dintre ei? Care va fi viitorul relațiilor Kosovo-Serbia?

Certitudini relative, incertitudini critice și puncte de declanșare

a. Certitudini relative

1. **Prima certitudine relativă** este că prezența internațională în Kosovo va continua pe termen lung, chiar și după încheierea dialogului politic dintre Kosovo și Serbia. Recent, un oficial NATO a spus, întrebat despre declarația președintelui sârb, A. Vučić, din 13 mai 2021, potrivit căreia țara a primit informații de la anumite surse că una dintre marile puteri va începe în curând să solicite oficial retragerea forțelor KFOR și UNMIK din Kosovo, a spus că „Alianța Nord-Atlantică a contribuit de mulți ani la stabilitatea Balcanilor de Vest și continuă să fie angajată în regiune”.

Eveniment lebdă neagră (*black swan*, care reprezintă un eveniment extrem): orice eveniment care ar putea iniția necesitatea deplasării trupelor NATO din Kosovo în alte regiuni, de exemplu, un eventual conflict cu Rusia sau China la scară mondială.

2. **O a doua certitudine relativă** este că Serbia nu va recunoaște independența Kosovo.

Evenimentul lebdă neagră: posibilitatea ca A. Vučić doar să se acopere cu retorica sa naționalistă sârbă cu privire la Kosovo și să aibă origine albaneză, recunoscând Kosovo la un moment crucial al dialogului Kosovo-Serbia din această cauză. S-a afirmat în presa croată și albaneză că este fiul jurnalistului albanez, Fahri Musliu, dintr-o relație extraconjugală.

3. **O a treia certitudine relativă** ar fi că majoritatea albaneză din Kosovo nu va accepta nicio guvernare sârbă în Kosovo.

Un eveniment lebdă neagră care se opune acestei relative certitudini ar putea fi o criză în interiorul majorității albaneze, precum cea din 2020 (care a venit odată cu venirea la putere a lui A. Kurti), în care partidele albaneze nu au reușit să aleagă președintele Kosovo. Soluția declarată atunci de un analist albanez ar fi să aleagă un politician sârb ca președinte al Kosovo. Ar putea fi o situație similară și la putere să vină un politician sârb sau un partid la putere care ar putea vota domnia Serbiei asupra Kosovo. Ar putea fi chiar un politician moderat ca Rada Trajković, după cum a declarat un analist politic din Kosovo într-o analiză.

4. **A patra certitudine relativă** ar fi că dialogul dintre Kosovo și Serbia va continua, ambele părți fiind obligate de Marile Puteri să facă acest lucru.

Un eveniment lebdă neagră la această certitudine poate fi acuzația de genocid al Kosovo împotriva Serbiei, care ar putea opri orice dialog între Pristina și Belgrad. După cum am spus, opțiunea a fost declarată recent de A. Kurti și ar putea fi o situație care se poate întâmpla în viitor.

Un alt eveniment lebedă neagră ar putea fi un incident de mari proporții (mai mari ca până acum) între albanezi și sârbi în nordul Kosovo și să provoace intervenția sârbilor. Nordul Kosovo este o regiune specială în interiorul Kosovo, unde autoritățile din Kosovo nu își exercită stăpânirea. Intervenția în unele cazuri a unităților speciale ale Poliției din Kosovo a provocat multe tensiuni între Belgrad și Priștina. Orice incident între autoritățile Kosovo și minoritatea sârbă din partea de nord a Kosovo ar putea împiedica dialogul. S-ar putea imagina că paramilitarii sârbi se pot ciocni cu paramilitarii albanezi, ceea ce duce la o intervenție a armatei sârbe și, bineînțeles, la încetarea dialogului.

b. Incertitudini critice

1. O schimbare a puterii la Priștina sau Belgrad care ar putea schimba viziunea despre Kosovo în dialogul Priștina-Belgrad, cu valori (1) un regim mai favorabil în dialogul Priștina sau Belgrad sau (2) un regim mai puțin favorabil (sau naționalist) la Priștina sau Belgrad pentru dialog.

2. Rezultatul dialogului Kosovo-Serbia cu valori (1) dialog de succes; (2) dialog nereușit (3) rezultate nehotărâte.

3. Venirea la putere a Mișcării de Autodeterminare în Albania care poate duce la unificarea Kosovo cu Albania, cu valori (1) se va întâmpla; (2) nu se va întâmpla. La ultimele alegeri din Republica Albania, din 24 aprilie 2021, Mișcarea de Autodeterminare a lui A. Kurti a participat cu trei candidați la alegerile parlamentare de la Tirana (candidatul Boiken Abazi), Lezha (candidatul Ilaz Shehu) și Gjirokastr (Kreshnik). Merxhani – candidat din Albania, în timp ce A. Kurti însuși făcea campanie și vota la aceste alegeri, având dublă cetățenie (albaneză și kosovară).

4. Partea de nord a Kosovo se va scinda, în sau fără „schimb de teritorii”, cu valori: (1) nu se va întâmpla; (2) nordul se va împărți cu un schimb de teritorii (cu Valea Preshevo), idee recunoscută pentru prima dată de către deputatul american Dana Rohrabacher în 2009 (3) nordul se va împărți fără un schimb de teritorii.

5. Tensiunile vor crește în partea de nord a Kosovo (1) se va întâmpla; (2) nu se va întâmpla.

c. Puncte declanșatoare (trigger points, sunt evenimente care ar putea să „împingă” situația spre o soluționare)

1. Un posibil punct declanșator ar putea fi: Kosovo să accepte crearea Asociației Sârbe a Comunităților în interiorul său, chiar și cu decizia Curții Constituționale de la Priștina. Acest lucru ar duce la un impuls în dialogul Kosovo-Serbia, dar la o scădere a popularității lui Kurti în opinia publică, deoarece este perceput ca o figură intransigentă și naționalistă.

2. Aderarea Bosniei la NATO ar facilita găsirea unui acord între Kosovo și Serbia.

3. Un alt posibil punct declanșator ar putea fi un acord între SUA, pe de o parte, și Rusia și China. Aceste două Mari Puteri (Rusia și China) să convină ca Kosovo și Serbia să își normalizeze relațiile sau Kosovo să fie recunoscut de Serbia.

Scenarii care s-ar putea întâmpla

Probabilitate scăzută

Mișcarea de Autodeterminare va veni la putere în Albania, Kosovo se va uni cu Albania; relațiile Albaniei cu Serbia se vor înrăutăți. Consider acest scenariu cu probabilitate redusă, deoarece rezultatele Mișcării de Autodeterminare la ultimele alegeri din Albania au fost nesemnificative și cel puțin la următoarele alegeri din Albania este o probabilitate scăzută de a le câștiga, deoarece partidele tradiționale din Albania se bucură de un sprijin foarte mare din partea populației albaneze, jumătate votând Partidul Socialist (Partia Socialiste-PS), jumătate votând pentru opoziția actuală, Partidul Democrat (Partia Demokratike-PD) și Mișcarea Socialistă pentru Integrare (Levizja Socialiste per Integrim - LSI). Unificarea Kosovo cu Albania este un scenariu cu probabilitate redusă și pentru că nu este susținut de comunitatea internațională cum a fost văzut în ansamblul reacțiilor cu privire *non-paper-ul* sloven din 2021.

Nordul se va despărți (în consecință, Republica Srpska din BiH se va despărți și de Federația

Croato-Bosniacă/FBiH); relațiile Kosovo-Serbia se vor înrăutăți. Acesta este un scenariu cu probabilitate scăzută, deoarece această opțiune nu este acceptată de comunitatea internațională.

Nordul se va împărți într-un schimb de teritorii; relațiile dintre Kosovo și Serbia se vor normaliza. Acesta este un scenariu cu probabilitate prea mică, deoarece schimbarea teritoriilor nu este susținută de majoritatea comunității internaționale.

Scenarii de continuitate

Dialogul se va relua și va continua pe o perioadă nedeterminată pe termen mediu, fără niciun rezultat; Kosovo va continua să fie independent, Serbia va continua să se angajeze în campania de retragere a recunoașterilor.

Dialogul va continua, având ca rezultat normalizarea relațiilor dintre Kosovo și Serbia.

Dialogul va continua, având drept rezultat recunoașterea Kosovo de către Serbia.

Scenarii lebedă neagră

Un război între Kosovo și Serbia, în urma retragerii trupelor KFOR din Kosovo.

Kosovo va deveni parte a Serbiei, în urma unei crize între partidele albaneze, care ar putea duce la venirea la putere a unui președinte sârb.

Scenariul ales

Pe termen mediu, dialogul va continua pe o perioadă nedeterminată de timp, fără niciun rezultat; Kosovo va continua să fie independent și recunoscut de un număr de state (nerecunoscut de alții), Serbia va continua să se angajeze în campania de retragere a recunoașterilor de către statele care au recunoscut Kosovo. Prezența internațională în Kosovo va continua.

Pentru că, pe de o parte, implicarea americană este încurajatoare pentru un acord, pe de altă parte, poziția Rusiei și Chinei față de Kosovo îl descurajează. Pozițiile Marilor Puteri divergente în Consiliul de Securitate al ONU vor rămâne diametral contrare.

Kosovo și Serbia vor continua să nu aibă niciun fel de acord până la aderarea deplină a BiH la NATO (scăparea completă a BiH de tentația liderilor sârbi din Republica Srpska de a fi o „durere în gât” a influenței ruse în Balcani); **aceasta este în analiză pe termen lung.**

Tensiunile pot apărea treptat în timpul administrației A. Kurti, urmate de detensionarea situației. Vedem un model de tensionare-detensionare ciclică a situației după războiul din Ucraina, dar nu să existe și o situație asemănătoare războiului.

Concluzii: Lecții care ar trebui învățate

Balcanii au fost întotdeauna un butoi de pulbere în Europa; un declanșator a două războaie mondiale și conflicte etnice din secolul al XX-lea, care au fost incitate de Marile Puteri pentru interesele lor globale și aprinse din cauza naționalismului țărilor și teritoriilor mici din Peninsula.

Ca urmare a intensificării acestei probleme pe scena internațională, Kosovo și Serbia au **ACUM** oportunitatea istorică de a ajunge la un acord între ele, iar interesele divergente ale Marilor Puteri nu ar trebui să le „răpească”, privând de această oportunitate istorică de a ajunge o perioadă de vărsare de sânge și războaie și să aibă o normalizare a relațiilor lor.

Există lecții pe care toate țările mici din Balcani ar trebui să le învețe: că naționalismul și ura etnică au dus la vărsare de sânge și conflicte, cel mai bun lucru pe care l-ar putea face este să se integreze în familia europeană comună.

Și ... sunt lecții pe care Marile Puteri ar trebui să le învețe la nivel global: să fie în căutarea păcii și a reconcilierii și că mentalitatea Războiului Rece pe care o mai au unele dintre Marile Puteri, nu ar trebui să-și găsească locul în secolul XXI. Lumea ar fi una mai bună!

Bibliografie

1. Bajrami, Arsim. *Sistemi Kushtetues i Republikës së Kosovës*. Prishtina: KGT, p.50 (în limba albaneză).
2. Comisia Centrală pentru Alegeri (Komisioni Qendror I Zgjedhjeve) din Kosovo, <https://www.kqz-ks.org/wp-content/uploads/2021/03/2.Rezultatet-sipas-subjekteve-politike-1.pdf>, accesat la 06.06.2021.
3. <https://www.evropaelire.org/a/kurti-ne-kosove-nuk-mund-te-kemi-asociacion-nje-etnik/31284344.html>, 1 iunie 2021, accesat la 06.08.2023.
4. https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/vucic-says-he-will-not-recognise-kosovos-independence/31 mai 2021, accesat 06.08.2023
5. <https://exit.al/en/2021/05/18/kurti-and-merkel-push-for-mutual-recognition-in-kosovo-serbia-dialogue>, publicat la 18.05.2021, accesat la 06.08.2023
6. <https://www.facebook.com/watch/?v=877987002313493>, accesat la 18.05.2023.
7. <https://www.gazetatema.net/2021/05/07/albin-kurti-do-te-padisim-serbine-per-gjenocid-ne-gjykatenderkombetare/publicat> la 06.08.2023
8. <http://goandwatch.com/rada-trajkoviq-presidente-e-kosoves-propozimi-i-gazetarit-veteran/?fbclid=IwAR3IyHkRvzePCFct3QnNUCydnxGpeuHJ52GkvXkl4gJ5tt4v8YhIEsJV282>.
9. <https://kallxo.com/gjate/dokumenti-per-ricaktimin-e-kufijve-ne-ballkan-kjo-eshte-pergjigjja-nga-be-keshilli-evropian-dhe-qeveria-slllovene/>, publicat pe 20.04. 2021, accesat 07.08.2023.
10. <https://kosovapress.com/serwer-shprehet-septik-rreth-njohjes-reciproke-kosove-serbi>, publicat la 01.08.2023.
11. <https://rtv21.tv/nenshkruhet-marreveshja-ekonomike-mes-kosoves-e-serbise>, publicat la 04.09.2020, accesat la 06.06.2023.
12. <https://shqiperi.vetevendosje.org/> accesat la 18.05.2021.
13. <https://telegafi.com/rohrabaker-i-keqkuptuar-dhe-i-keqinterpretuar>, publicat la 03.08.2009, accesat la 06.08.2023.
14. <https://tv21.tv/albin-kurti-e-ana-bernabiq-me-l-korrik-shihen-ne-oher/publicat> la 06.062021, accesat la 06.08.2023.
15. <https://tvklan.al/albin-kurti-ben-fushate-per-lvv-ne-ne-shqiperi-do-te-votoj-me-25-prill/> accesat la 18.05.2023.
16. <https://www.vizionplus.tv/kurti-i-palekundur-nuk-dialogojme-me-serbine-kosova-nuk-eshte-objekt/publicat> la 02.062021, accesat la 07.08 2023.

III. EUROPA -ROMÂNIA

România multiculturală - impactul aportului de forță de muncă din Asia și din India. Cum va arăta România în următorii cinci ani?

Nicoleta Livia ANTON

Migrația este definită drept procesul prin care se efectuează deplasarea persoanelor dintr-un loc în altul pentru a se stabili într-un alt loc.¹

Motivele migrației se oglindesc astfel în acei factori de motivație de pe urma cărora aceste persoane își părăsesc țara: factori demografici și economici, factori de mediu și factori de natură socio-politică. Ca urmare a acestor motive, statistica din ultimii ani ne arată că numeroase persoane fug în Europa din cauza conflictelor, a terorii și a persecuțiilor din țările de origine.

În acest sens, conform unui raport efectuat în anul 2022 la nivelul UE, s-a constatat că „dintre cei 384.245 de solicitanți de azil cărora li s-a acordat protecție în UE în 2022, peste un sfert proveneau din Siria, țară devastată de război, urmată de Afganistan și Venezuela pe locurile doi, respectiv trei”.²

Sursa: <https://lectii.utm.md/courses/mecanica-teoretica/>

În căutarea unui trai mai bun – Imigrant în România

Conform legislației în vigoare, „intrarea pe teritoriul României poate fi permisă străinilor³ care îndeplinesc următoarele condiții:

- posedă un document valabil de trecere a frontierei de stat, care este acceptat de statul român;
- posedă viză sau permis de ședere acordate în condițiile OUG nr.194/2002 sau, după caz, posedă orice autorizație care conferă titularului drept de tranzit ori de ședere pe teritoriul României în baza actelor normative ale Uniunii Europene, obligatorii și aplicabile pentru România, dacă prin înțelegeri internaționale nu s-a stabilit altfel;
- prezintă documente care justifică scopul și condițiile șederii lor și care fac dovada existenței unor mijloace corespunzătoare atât pentru întreținere pe perioada șederii, cât și pentru întoarcerea în țara de origine sau pentru tranzitul către alt stat în care există siguranța că li se va permite intrarea;
- prezintă garanții că li se va permite intrarea pe teritoriul statului de destinație sau că vor părăsi teritoriul României, în cazul străinilor aflați în tranzit;

¹<https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/world/20200624STO81906/cauzele-migratiei-de-ce-migreaza-oamenii>.

²<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230427-1>.

³<https://igi.mai.gov.ro/>.

- pe numele lor nu sunt introduse semnalări în Sistemul informatic național de semnalări în scopul refuzului intrării pe teritoriul statului român;
- nu sunt semnalati de către autoritățile competente că prezintă un pericol pentru apărarea și securitatea națională, ordinea și sănătatea publică;
- nu prezintă un pericol pentru apărarea și siguranța națională, ordinea, sănătatea ori morala publică”⁴

Sociologul Barbu Mateescu afirmă că în România se dezvoltă mai multe tipuri de imigrații. „Pe de o parte vorbim de persoane imigrante care trăiesc de ceva luni sau ani în România și care își prelungesc permisele de ședere din diverse motive: își continuă studiile, își prelungesc contractele de muncă ș.a.m.d. Sunt minorități care au un istoric în desfășurarea de activități economice și sociale în România postdecembristă. Un bun exemplu ar fi cetățenii turci care au diverse conexiuni și afaceri sau tinerii din Republica Moldova care vin la studii în universitățile din România, mai ales că au și locuri speciale. Cei din urmă fie rămân doar pentru perioada studiilor, după care sunt înlocuiți de alte generații, fie își construiesc un viitor în țara noastră.

Pe de altă parte, observăm o creștere semnificativă a imigranților din țări asiatice îndepărtate precum China sau Vietnam. Ori, aceste persoane reprezintă o forță de muncă importantă pentru statul român în contextul actual. România trece printr-o criză majoră de forță de muncă calificată pentru că mulți dintre specialiști au plecat în afară unde sunt plătiți mai bine. În schimb, pentru cei care vin din China sau Vietnam salariile din România sunt relativ mari”, explică Mateescu.⁵

În acest tablou larg al perspectivelor privind imigrarea străinilor în România se distinge și problema emigrării românilor. Cumva locurile de muncă lăsate libere de plecarea românilor au fost ocupate și înlocuite de lucrătorii din țările din Asia și din India, în mare parte.

„Emigrația continuă, în valuri succesive, în numere mari, a unor categorii de cetățeni activi, care ar fi putut contribui la dezvoltarea României, reprezintă, oricum am privi datele statistice, o pierdere semnificativă, cu consecințe imprevizibile pe termen lung. Previzibil, România rămâne mult în urma potențialului său real datorită acestui exod, care slăbește capitalul social critic oricărei țări care are nevoie să crească”⁶.

România – țară de tranzit

Din perspectiva ajungerii imigranților pe teritoriul țării noastre, statisticile confirmă creșterea numărului de migrați în tranzit în ultimii zece ani.⁷ Acest lucru este favorizat și de plasarea geografică a României în sud-estul UE, cu ieșire la Marea Neagră.⁸

Fie că vorbim despre poziția României atât ca țară de tranzit,⁹ cât și ca țară de destinație, creșterea numărului imigranților veniți fie temporar, fie pentru o ședere mai lungă pe teritoriul țării noastre ridică mai multe aspecte în discuție. Vorbim, în primul rând, de o schimbare a mediului cultural în care trăim, o extindere a înțelegerii globalizării, dar și a impactului pe care migrația îl are asupra țării noastre, reflectând în cele din urmă un perfect efect de domino la nivel global. „O migrație mai la Vest” privită global, implică schimbări în domeniul forței de muncă, adaptări legale, dar și o nouă realitate în care vom trăi.

Un exemplu destul de vizibil, cel puțin la nivelul capitalei se observă în faptul că acum majoritatea livratorilor din domeniul consumului și expedierii de mâncare este reprezentată de angajați din țările asiatice.

Migrația ca problemă de securitate

Într-un nou context geopolitic, cu o imigrație constantă și deopotrivă continuă, în creștere, imaginea societății în care trăim se schimbă de la o zi la alta. Vom obișnui astfel să întâlnim în domenii precum sectorul hotelier, de

⁴<https://igi.mai.gov.ro/category/diverse/migratie/Strain - persoana care nu are cetatenia romana, cetatenia unui alt stat membru al Uniunii Europene sau al Spațiului Economic European ori cetatenia Confederației Elvețiene>

⁵<https://adevarul.ro/stiri-interne/societate/analiza-de-unde-vin-cei-mai-multi-imigranti-si-ce-1905886.html>

⁶<https://www.revistasinteza.ro/emigratia-si-declinul-romaniei-possible-cauze-si-consecinte>

⁷Bogdan Alexandru SUDITU, Gabriela PRELIPCEAN, Daniel Celu VÎRDOL, Oana Ancuța STÂNGACIU, *Perspectivă politică de migrație în contextul demografic actual din România*, București, Institutul European din România, 2013, p. 42.

⁸Alexandra Sarcinschi, *Migrația ca problemă de securitate: studiu de caz – România*, București: Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”, 2014;

⁹<https://www.digi24.ro/stiri/romania-tara-de-tranzit-in-drumul-spre-visul-european-perchezitii-simultane-in-romania-si-germania-la-traficantii-de-migranti-2361641>

construcții, alimentar și de servicii un aport tot mai mare al forței de muncă reprezentată de imigranții din țările din Asia și India, în principal.

În același timp, cu toții ne adaptăm de la o zi la alta în noul mediu cultural în care trăim, care va necesita crearea unor noi norme legale în ceea ce privește securitatea frontalieră, condițiile de intrare, de verificare și de ședere în țară, dar și noi directive care ar trebui să monitorizeze, raporteze și gestioneze eficient acest flux sporit al imigranților, în vederea garantării și menținerii unui climat de securitate stabil.

Bibliografie

1. ROTARIU, Traian, „Demografie și sociologia populației. Structuri și procese demografice”, Ed. Polirom, Iași, 2009;
2. SARCINSCHI, Alexandra, *Migrația ca problemă de securitate: studiu de caz – România*, București: Editura Universității Naționale de Apărare “Carol I”, 2014;
3. SUDITU, Bogdan Alexandru, PRELIPCEAN Gabriela, VÎRDOL, Daniel Celu, STÂNGACIU, Oana Anuța, *Perspectivile politicii de migrație în contextul demografic actual din România*, București, Institutul European din România, 2013;
4. <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/world/20200624STO81906/cauzele-migratiei-de-ce-migreaza-oamenii>;
5. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230427-1>;
6. <https://adevarul.ro/stiri-interne/societate/analiza-de-unde-vin-cei-mai-multi-imigranti-si-ce-1905886.html>;
7. <https://igi.mai.gov.ro/>;
8. <https://www.revistasinteza.ro/emigratia-si-declinul-romaniei-posibile-cauze-si-consecinte>;
9. <https://www.digi24.ro/stiri/romania-tara-de-tranzit-in-drumul-spre-visul-european-perchezitii-simultane-in-romania-si-germania-la-traficantii-de-migranti-2361641>.

IV. ORIENTUL MIJLOCIU - ISRAEL

Israel – o analiză a scenariului de luptă în cazul unui război total

Don DAVIS (SUA)

State care dispun de ceea ce ele consideră că sunt cele mai bune tehnologii militare, bugete imense, armate de anvergură, suprafețe terestre variate și echipamente de zbor și navale de luptă pot pierde războaie.

Lăsând la o parte gruparea de mercenari Wagner, Rusia a simțit pe pielea ei în Ucraina cum este să nu ai militari experimentați, calitatea echipamentelor pe care le are la dispoziție, numărul ridicat de vehicule și platforme de luptă netestate, precum și cum gândește, cum se comportă militarul rus fără pregătire într-o confruntare și cât de dispus este să lupte și să execute sarcinile.

De asemenea, s-a văzut îndârjirea și reacțiile intense ale luptătorilor ucraineni, în opoziție cu cele ale invadatorilor.

Șocul și uimirea nevoii de mobilizare a armatelor de la începutul conflictului au avut un impact semnificativ, degenerând în haos și dezorganizare. Siguranța de sine și informațiile defectuoase, evaluările și subestimarea culturii locale, coroborate cu provocările din teren au pus piedici atât inamicului, cât și propriilor forțe armate.

Sursa: <https://moldova.europalibera.org/a/deciziile-cabinetului-netanyahu-sporesc-tensiunile-dintre-statele-unite-%C8%99i-israel-/32330515.html>

Atunci când vine vorba de atac sau apărare în caz de război, indivizii sunt cei care fac diferența.

De foarte multe ori se trec cu vederea răspunsurile la întrebările cum, ce și de ce îi determină pe militarii combatanți să fie eficienți și să transforme armatele în mașinării eficiente.

Deci, care sunt elementele care diferențiază militarul israelian de ceilalți militari din regiune?

Israel este un stat de mici dimensiuni, cu o populație redusă, însă văzută de mulți drept o superputere, o triadă nucleară avansată. Totuși, aceste aspecte reprezintă doar o parte din ansamblu.

În 1948 când Israel a devenit stat oficial, a fost atacat imediat de șapte armate. În pofida dificultăților, statul a supraviețuit și în cele din urmă s-a extins.

Populația avea în componență persoane care erau obișnuite cu permanența conflictelor, lupte și decese.

În general, aceasta își ducea traiul conform propriilor norme fără a avea limite impuse acțiunilor și imaginației proprii.

Precum mulți alții, după cel de-al II-lea Război Mondial, cei rămași fără familie sau din familii dezmembrate, care au supraviețuit unor circumstanțe îngrozitoare, au învățat să se descurce pe cont propriu.

Fără echipamente militare sau cu dotări limitate, foloseau ce aveau la dispoziție – creativitate, discreție și elementul surpriză. Au preferat ofensiva în locul defensivei, atacurile surpriză, au aplicat tactici de luptă neconvenționale, au fost inventivi.

Suprafețele și distanța nu au reprezentat un impediment în încercările lor și în obținerea rezultatelor. Limitele operaționale au fost depășite.

Cu anii, aceste metode au evoluat semnificativ.

După 75 de ani, Israel este cea mai experimentată țară din Orientul Mijlociu. Zeci de ani de conflicte regionale neîntrerupte și războaie, confruntări și teroare l-au învățat să se reinventeze să se modernizeze și să se adapteze, astfel încât să fie pregătit pe mai multe fronturi. Și-a menținut aceeași conduită, stil de pregătire, tactici, utilizând tehnologii secrete, camuflaj și elementul surpriză. Deși este înconjurat, singur, depășit numeric, cu mai puține arme, cu bugete mai mici și pe deasupra și boicotat, a reușit să reziste și să depășească obstacolele cu precizie.

Experiența este secondată de educație, holocaust și de teama de eradicare. Aceste aspecte l-au determinat să elaboreze planuri naționale de educație, să testeze permanent tinerimea, ca să o poată îndruma – indiferent de orientarea sexuală – pe durata pregătirii pentru serviciul militar obligatoriu. Aceste demersuri reflectă importanța vitală a securității, cât este de necesară și de ce trebuie să aibă un comportament și o mentalitate bazate pe acțiune – mai ales în condițiile în care se confruntă cu pericole permanente.

Când vine vorba de situații de urgență și amenințări, un israelian se va implica imediat în acțiune; înarmat dacă trebuie. Mulți cetățeni sunt instruiți și dețin permise de port armă.

În regiunile unde se înregistrează violențe populația este dezavantajată. În cazul israelienilor, din păcate sau din fericire acestea le oferă oarecum o serie de avantaje, pe care chiar dacă nu și le doresc, sunt esențiale.

Chiar dacă este în țară sau în afara ei, cetățeanul israelian trăiește din plin, ca și cum fiecare zi ar fi ultima – unii definesc acest stil de viață ca fiind pe muchie de cuțit, în căutare de senzații tari, orientat către acțiune, un comportament rebel și nesăbuit, aspecte care se regăsesc uneori în conduita sa impecabilă pe timp de război.

Acceptarea fizică și psihică a iminenței morții reprezintă un avantaj imens. Aceasta se datorează permanenței stărilor conflictuale și a speranței reale că lucrurile se vor schimba. În Israel această atitudine este întâlnită atât în rândul populației tinere, cât și în rândul militarilor.

Cultura serviciului militar obligatoriu s-a încetățenit în mentalul populației, națiunea acceptând această necesitate aproape în unanimitate. Ea vede o normalitate în existența testelor fizice și psihologice, în executarea serviciului militar, în prezența presiunii, competiției, a sindromului indestructibilității și a curajului tinerimii, a mândriei, disciplinei și pregătirii pentru luptă și în necesitatea exercițiilor militare aferente acesteia.

În plus, la finalul serviciului militar, în funcție de responsabilitățile avute și de activitatea desfășurată, israelienii pot găsi locuri de muncă extrem de avantajoase. Unii rămân în domeniul militar sau aleg să activeze în domenii precum: inginerie, servicii de informații, securitate sau poliție.

Locurile de muncă din domeniul securității – incluzând aici și inginerii – oferă israelienilor oportunități pe plan internațional.

Și alte state din regiune au aceeași practică. Cu toate acestea, uneori, avansul în carieră sau oportunitățile sunt limitate, fiind destinate anumitor familii, clanuri, triburi, secte religioase sau persoanelor avute și cu influență. De asemenea, se poate confirma că niciunul din statele regionale nu oferă sprijin militarilor, precum Israel.

Experiența în luptă este foarte importantă pentru israelieni. Modul în care utilizează armamentul, eficiența de neegalat a serviciilor de informații, arsenalul de luptă, tehnologia și programele de fabricație proprie, precum și echipamentele utilizate și pregătirea continuă confirmă această afirmație. Capacitățile nucleare, motivația, mentalitatea luptătorilor și eficiența dau coeziune armatei formată atât din bărbați cât și din femei și transformă forțele terestre, aeriene și navale într-o armată formidabilă. Cu toate acestea, calitățile de combatanți ale membrilor F. A. israeliene sunt trecute cu vederea, în timp ce state și grupări inamice „zgândăre” statul, în căutare de slăbiciuni sau încercându-și norocul.

Aceste acțiuni au consecințe, chiar regionale, la care, poate, inamicii nu se așteaptă.

Dacă ar fi să detaliem, ar trebui să ne imaginăm un meci de lupte – cu cât participi într-o confruntare directă,

cu atât riști mai mult să te accidențezi, să pierzi partida, să ai parte de umiliri sau chiar să rămâi fără viață.

În schimb, oponentul devine mai rapid, mai înțelept, mai puternic, neînfricat, mai calm și mai experimentat. Israelul excelează în luptă, de asemenea excelează și la munca în echipă. Lupta trebuie să fie reală, căci șansele de supraviețuire se reduc în fața experienței.

Pregătirea și exercițiile sunt foarte bune, însă nu sunt suficiente atunci când lângă tine, în spatele și în fața ta, trupurile camarazilor tăi sunt sfărțecate de proiectile supersonice, explozii, flăcări și forțe de neoprit, precum grupuri de militari israelieni care trag asupra ta, tancuri, buldozere de luptă, artilerie și vehicule aeriene care distrug totul în calea lor.

De cealaltă parte se situează SUA. Americanii au promis israelienilor securitate, aspect care este menit a descuraja adversarii. Ar trebui să fie. Spre exemplu, ați auzit de sintagma „ceea ce inamicul aude, vede sau urmărește – un B-2, un F-22, un F-35 și imediat după, un B-21, urmează un atac iminent cu bombă așa că fugi!? Nimeni nu fuge!”

Acum avem ocazia să emitem comentarii asupra faptului că Israel dorește ca SUA să se implice într-un atac asupra Iranului, însă Israel va acționa pe cont propriu dacă termenul, momentul și arsenalul nuclear sau încrederea SUA sunt încălcate. Israel nu trebuie să distrugă facilitățile nucleare, ci doar să le contamineze. Acest demers se poate întreprinde prin metode sau tehnologii convenționale sau clandestine pe care Israel le ține ascunse. Israel are capacitatea de a trece peste dotări defectuoase sau distanțe.

Cu toate acestea există și cei care ignoră ce se scrie în materialele de securitate diseminate publicului, analize istorice care evocă evenimente referitoare la potențialul Israelului și la puterea de necontestat a SUA.

S-ar putea ca SUA și Israel să nu accepte această comparație, iar circumstanțele o demonstrează, fiind dificil să conștăți adevărul istoric – SUA și Israel sunt națiuni războinice. Născute din război, educate în arta războiului, cu structuri dedicate războiului, cu un flux de războinici, cu moștenire războinică și cu armament la standarde excepționale. Angajarea în luptă cu oricare dintre ele are repercusiuni – imediate sau ulterioare, război sau conflict mascat, cu implicare directă sau de la distanță, vor exista, garantat.

Aveți în vedere că israelienii încă urmăresc criminalii de război națiști și teroriștii. Nu sunt limite când vine vorba de inamicii Israelului.

Ca un comentariu, unii lideri israelieni, printre care și actualul premier, au fost/sunt experimentați când vine vorba de luptă, în general, de luptă corp la corp, de operațiuni clandestine, unii dintre ei fiind chiar răniți. Lupta în grup sau individuală, echipele pentru operațiuni speciale necesită pregătire dedicată, trebuie să acționeze diferit, să manifeste curaj iar acțiunile întreprinse sunt distinctive. Nu mulți lideri regionali se pot mândri cu asemenea experiență.

În plus, indiferent de zvonurile și articolele referitoare la diviziunile din rândul militarilor și civililor din cauza politicii, ambele sectoare sunt funcționale. Nu lăsați egocentrismul, speculațiile și neînțelegerile dintre partide oarecum îngrijorate de perspectiva eșecului să vă inducă o impresie greșită. Dacă Israel ar deveni victima unui atac, toate facțiunile s-ar alia instantaneu.

M-aș aventura să afirm că o dizolvare din interior a Statului Israel sau mai bine zis al Statului Iudaic Israel într-un stat destinat oricui ar fi un scenariu mai plauzibil la acest moment decât distrugerea acestuia de către forțe externe.

Deci, în Orientul Mijlociu, leagănul civilizației, care a contribuit semnificativ la dezvoltarea umanității, cunoscut intelectualilor, învățaților și înțelepților de ambele sexe, de ce ar alege cineva să ignore pericolele pe care le presupune atacarea Israelului?

Sunt preocupat de eventualele angrenări într-un război împotriva Israelului a celor care nu au analizat consecințele pe care o asemenea acțiune le-ar avea. Acest articol este încercarea mea de a ilustra ce se poate întâmpla și sper să pot emite niște avertizări cu privire la abisul generat de ostilități.

O conducere bazată pe raționament trebuie să analizeze dovezile înainte să se implice într-un haos regional ireversibil. Israel consideră că acesta este iminent și se pregătește intens în acest sens, în special pentru o confruntare cu Iran, Siria, Liban și Gaza. Este absurd să credem sau să fim siguri că Israel se va supune unor atacuri continue și atacurilor teroriste interne din partea Gaza, Libanului, Siriei și Iranului pe o perioadă nedeterminată.

Din trecut și până în prezent, metodele de luptă utilizate de israelieni au fost fie convenționale, limitate sau clandestine. Acestea erau ghidate de convingeri, conduită, legi și de multe ori influențate, limitate sau împiedicate de SUA sau de opinia internațională.

Dar dacă Israel este victima unui atac coordonat, de amploare i-ar oferi legitimitate și nu ar trebui să justifice metodele și armamentul utilizat pentru a se apăra și împiedica propria dispariție. Scenariul poate fi comparat cu Războiul de Șase Zile din 1967, dar la o intensitate mai mare și pe o suprafață mai întinsă.

În plus, este logic să presupunem că supus unui atac, Israelul ar putea profita de ocazia războiului total și expulza permanent toți palestinienii arabi. Cum actualul guvern israelian nu întrevede nicio șansă de pace cu palestinienii și cum există numeroase grupări separatiste precum Hamas, Jihadul Islamic, Fatah reiese că vor trebui să existe mai multe tratate și mini-state palestiniene suverane, cu milițiile răspândite în Gaza și Cisiordania (*cunoscută în Israel sub denumirea de Iudeea sau Samaria*).

De asemenea, Israel profită de război pentru a lansa atacuri împotriva Hamas și pentru a-i scoate adeptii din Gaza. Acesta nu mai utilizează metode tradiționale; în acest caz nu mai ia în seamă protestele nimănui, a niciunui stat, până când campaniile militare nu au ca rezultat victoria. Israel s-a simțit trădat și înșelat când s-a retras din Gaza în 2005.

Între timp au mai expulzat arabi israelieni și druzi care au fost implicați în activități teroriste și nu au sprijinit Statul Israel.

Oricine ignoră pronosticurile colective și decide să lanseze campanii de război la adresa Israelului își pune viața, averea, familia, teritoriile și țara în joc.

Deși alte state din regiune și grupări inamice dispun de arme biologice, chimice și artisanale – Iran este posibil să dețină ceva armament nuclear, dar fără de echipament de lansare – trebuie să țină cont de faptul că Israel este superior din punct de vedere nuclear.

Nu doresc să spun că Israel nu ar suferi pierderi într-un război și nu ar avea parte de suferințe groaznice. Cu toate acestea, după obținerea victoriei sau după intervenția SUA și distrugerea agresorului, Israel și SUA ar căuta, conform procedurilor, criminalii de război și i-ar executa. Ca o paralelă, amintesc anii de după cel de-al II-lea Război Mondial, când Israel l-a executat pe Adolf Eichmann, precum și capturarea și executarea prin spânzurare, de către forțele de coaliție, a lui Saddam Hussein, după Războiul din Golf.

Fără îndoială că SUA nu va fi indiferentă și nu va permite inamicilor să distrugă Israelul. Și SUA au capacitatea de a-și deplasa trupele și de a se angaja în luptă când doresc ele. În plus, se presupune că SUA „au niște conturi de reglat” cu unele state din Orientul Mijlociu care le-au înșelat încrederea. Atât SUA, cât și Israel au capacitatea de a purta lupte „la agresori acasă”, pe teritoriul și în țara acestora. De asemenea, la final ar confisca orice fel de bunuri de proveniență ilicită.

Cu siguranță, Saddam Hussein nu s-a așteptat niciodată să se întâmple ceea ce i s-a întâmplat lui, fiilor săi, miniștrilor, generalilor, țării și bunurilor sale ilicite. Din păcate, Regele Hussein bin Talal al Iordaniei a avut încredere în Mareșalul Amer, în locul israelienilor și, în 1967, s-a angajat în război împotriva israelienilor. Nu a fost o alegere fericită.

Nu trebuie să ne bazăm pe China să se implice direct în Orientul Mijlociu împotriva americanilor, cu toate că și-au arătat capacitățile în Pacific.

Forțele terestre rusești au demonstrat că sunt epuizate de războiul din Ucraina. Dacă Rusia nu implică din nou Grupul Wagner, nu se re poziționează și nu utilizează faimoasele lor tactici de război cibernetic, acțiunile lor în afara granițelor siriene ar fi limitate. Dacă Siria și Liban nu sunt atacate de Israel și de SUA și dacă Turcia profită de ocazie, Rusia va continua să utilizeze aceleași scenarii și tactici de antagonizare a întregii lumi, utilizând nave, aparate de zbor și amenințările recurente de utilizare a arsenalului nuclear. În acest mod serviciile de informații își pot da seama că Rusia își epuizează resursele armate – atunci când emite amenințări că va folosi armamentul nuclear, deoarece nu mai are alte opțiuni pe palier militar.

Teoretic, orice națiune din Orientul Mijlociu care se implică într-un război total împotriva Israelului va avea parte de repercusiuni. Această ipoteză se bazează pe istoria, experiențele, cazuistica, tiparele, armamentul și tacticile neîntrerupte de „hăituire” a inamicilor naziști. La acestea se adaugă teama israelienilor de a fi eradicați, care se poate transforma într-un atu atunci când sunt implicați în război sau se află sub amenințarea acestuia.

Mai mult, este normal să presupunem că la dimensiunile reduse ale populației israeliene și ale statului se adaugă la presiunea exercitată asupra acestuia, ceea ce o capacitează să întreprindă acțiuni agresive și proactive când vine vorba de implicarea într-un război sau de prevenirea acestuia.

Nu vă încredeți în tot ceea ce spun sau scriu. Întotdeauna spun oamenilor să citească și să analizeze datele pe cont propriu. Au la dispoziție cărți în biblioteci, informații pe internet furnizate de mediul civil, educațional, de informații, militar, al organizațiilor, de mass-media. Spre exemplu: Janes, Global Firepower, INSS, instituții de cultură, religie, din domeniul psihologiei comportamentale și publicații regionale, sunt unele din sursele care pot fi accesate. Publicații de încredere și arhivele acestora reprezintă o sursă optimă pentru statistici. Dacă vorbești limbile arabă și ebraică este și mai bine, deoarece de foarte multe ori esența sau veridicitatea se pierde în traducere. Este ideal să locuiești în zonă mai mult de șase luni, deoarece experiența trăită este cea mai bună metodă de învățare.

Acum, eu nu sunt nici evreu nici musulman și nu pot să spun că frecventez lăcașuri de cult. Deci, v-aș sfătui să nu priviți Israelul ca reprezentând Statul Israel. Faceți abstracție de numele țării când efectuați cercetări, nu o percepeți ca pe un dușman, căci poate da naștere la sentimente patriotice, neînțelegeri culturale, ură cercetări, nu o percepeți ca pe un dușman, căci poate da naștere la sentimente patriotice, neînțelegeri culturale, ură de rasă, xenofobie, ceea ce vă vor prejudicia analizele și vă vor denatura percepțiile, vor stârni mânie, vor duce la apariția unor scenarii politice sau religioase care ar elimina complet obiectivismul analizelor.

Mai mult, aveți în vedere că unele state și surse de informații au agende ascunse, furnizează informații eronate, plătesc pentru dezinformare și camuflare a informațiilor reale. Prognozele ori că sunt luate în considerare, ori că nu, sunt importante în Orientul Mijlociu.

Deci, dacă ar fi să evaluăm cu atenție și dintr-o perspectivă obiectivă, fără a fi influențați de numele statului, de religia, cultura, geografia și demografia sa, a declara război unui stat care deține o experiență neîntreruptă de luptă, care se află în permanență amenințat, este un cunoscător al conflictului, care luptă într-un teritoriu pe care îl cunoaște, pentru care este pregătit și echipat și a cărui instinct primar este de a acționa bazându-se pe un înalt grad de autoconservare, ai cărui cetățeni doresc cu ardoare să îl protejeze și care sunt echipați și pregătiți, care dispune de o armată care utilizează tactici de luptă în mod constant și care își pregătește tinerii timpuriu, de la care familiile și semenii au așteptări ridicate, care de-a lungul istoriei s-a dovedit că este pregătit să întreprindă acțiuni de luptă clandestine, strategică și să surprindă inamicul, care dispune de tehnologie militară superioară, care este o superputere, care dispune de armament nuclear și care este mereu în alertă, care este susținut de SUA și de militarii lor, cu baze aeriene, navale și terestre amplasate în regiune și care au emis promisiuni că vor interveni în caz de nevoie, care dispune de asemenea capacități și luând în considerare realitățile și repercusiunile care pot apărea, este de cele mai multe ori o imprudență.

IV. ORIENTUL MIJLOCIU - RELAȚII ISRAEL - ARABIA SAUDITĂ

Explorarea perspectivelor și implicațiile normalizării relației dintre Israel și Arabia Saudită

Andreea Cristina STANCA

Cadrul istoric

Din punct de vedere istoric, între Israel și Arabia Saudită tensiunile au început încă din momentul creării statului evreu. Proclamarea independenței Israelului în anul 1948 marchează crearea unei alianțe a statelor arabe împotriva propunerii Organizației Națiunilor Unite (ONU) de împărțire a Palestinei, „soluția celor două state” care viza crearea unui stat palestinian și a celui evreu.

În acest context, Arabia Saudită alături de alte state arabe a reacționat violent împotriva Israelului care a acceptat unilateral propunerea ONU. Motivația acestora este strâns legată de dreptul palestinienilor la auto-determinare, arabii fiind împotriva documentului care oferea sioniștilor parte din teritoriul Palestinei sub mandat britanic. Așadar, Arabia Saudită a făcut parte din uniunea pan-arabă, aceste state împărtășind o istorie, cultură și limbă comune. În acest context, planul de partiție reprezenta o amenințare la adresa unității care ar fi putut fragmenta lumea arabă.

Conflictul arabo-israelian și-a diminuat intensitatea de-a lungul timpului, Acordurile de la Camp David din 1978 constituind momentul incipient al cooperării între un stat arab, Egipt, și Israel. Așadar, acceptarea dreptului Israelului de a exista poate marca transformarea direcției geopoliticii Orientului Mijlociu, alte state arabe, printre care Iordania, Emiratele Arabe Unite sau Bahrain urmând exemplul Egiptului. Un aspect important de menționat în acest sens este și recunoașterea Israelului de către Organizația pentru Eliberarea Palestinei, moment ce a condus la recunoașterea organizației palestinienilor de către Israel și în final la semnarea Acordurilor de la Oslo, acestea fiind și singurele acorduri încheiate între cei doi actori în vederea soluționării conflictului.

Dinamica interacțiunii, provocări și perspective

Dacă privim comparativ perioada primei interacțiuni și momentul prezent în ceea ce privește relația dintre Israel și Arabia Saudită, observăm faptul că premisele s-au schimbat. În primul rând, conflictul a escaladat, posibilitățile de cooperare și crearea unei relații bilaterale fiind mult mai probabile decât la mijlocul secolului trecut. Cu toate acestea, crearea unui stat palestinian și retragerea Israelului din teritoriile ocupate în 1967 reprezintă o

Sursa: <https://www.dailysabah.com/world/mid-east/israel-saudi-normalization-may-not-come-soon-experts-say>

provocare majoră în privința normalizării relațiilor israeliano-saudite. De-a lungul timpului, cauza palestiniană a fost afirmată constant în cadrul politicii externe a Arabiei Saudite, pentru statul arab fiind un aspect important în construirea unei relații bilaterale cu Israelul. Așadar, în ce măsură poate fi concretizat un acord similar Acordurilor Abraham, încheiate între Israel, pe de o parte, și Emiratele Arabe Unite și Bahrain, pe de altă parte? Succesul Acordurilor Abraham poate fi ilustrat de voința și efortul susținut al statelor semnatare și de implicarea activă a Statelor Unite ale Americii (SUA) în facilitarea dialogului și a negocierilor.

Însă, cu toate că între Arabia Saudită și SUA există o relație strânsă, statul arab a afirmat deseori faptul că normalizarea relației cu Israelul este condiționată de înființarea unui stat palestinian în teritoriile ocupate de Israel în urma Războiului de Șase Zile. În acest sens, Ministrul de Externe al Arabiei Saudite, Faisal bin Farhan, susținea în iunie 2023 faptul că statul pe care îl reprezintă este deschis în creionarea normalizării relației cu Israelul, acest succes având beneficii pentru ambele părți¹. Afirmatia acestuia a fost conturată de reiterarea unui aspect sensibil și anume cauza palestiniană. În acest sens, oficialul saudit accentua condiția pe care Israelul ar trebui să o îndeplinească: „Dar fără a găsi o cale către pace pentru poporul palestinian, fără a aborda această provocare, orice normalizare va avea beneficii limitate. Și, prin urmare, cred că ar trebui să continuăm să ne concentrăm pe găsirea unei căi către o soluție cu două state, pe găsirea unei căi care să ofere palestinienilor demnitate și dreptate”².

Afirmatia acestuia nu exclude o posibilă normalizare a relațiilor dintre cele două state în lipsa unei soluții pentru problema palestiniană, fapt ce poate lăsa deschisă calea spre dialog. Cu toate acestea, cauza palestiniană este reafirmată constant, fapt ce demonstrează interesul Arabiei Saudite în soluționarea problematicei. În acest sens, în ce măsură este dispusă Arabia Saudită să renunțe la această precondiție sau să accepte negocieri viitoare pentru problematica palestiniană, în scopul normalizării relației cu Israelul?

Normalizarea relațiilor israeliano-saudite ar însemna transformarea geopoliticii Orientului Mijlociu și din Golf. Chiar dacă printre efectele negative s-ar număra nemulțumirea populației Arabiei Saudite din considerente lesne de înțeles sau deteriorarea relației cu state arabe care încă nu au încheiat acorduri cu Israel, ar putea exista efecte pozitive cu puterea de contrabalansare a celor negative?

Din punct de vedere al securității regionale, cele două state împărtășesc un adversar comun, Iranul. Normalizarea relațiilor israeliano-saudite ar accentua influența acestora în spațiul geopolitic al Orientului Mijlociu în detrimentul ascensiunii Iranului. Crearea unor relații bilaterale nu doar ar diminua influența Iranului, dar ar contribui la securitatea celor două state, normalizarea transformând dinamica centrelor de putere regionale. Cooperarea militară și în domeniul intelligence ar avea beneficii pentru cele două state, acestea putând analiza și răspunde mai repede unor amenințări comune din partea Iranului și nu numai. Așadar, amenințările actorilor non-statali susținuți de către Iran ar putea fi contracarate prin cooperarea dintre Arabia Saudită și Israel, cu atât mai mult cu cât acțiunile acestor actori destabilizează state vecine și totodată amenință securitatea regională.

Și dacă privim dintr-o perspectivă economică putem observa faptul că normalizarea ar produce numeroase beneficii. Colaborarea celor două state în ceea ce privește domeniul tehnologic și al inovației, al comerțului și nu numai ar contribui la dezvoltarea economiilor celor două state. Israelul este recunoscut pentru succesul avut în domeniul tehnologic, fiind un centru global important al *high-tech-ului*, în timp ce resursele financiare ale Arabiei Saudite pot susține proiecte majore și cu impact benefic asupra dezvoltării tehnologice.

Securitatea și economia reprezintă elemente de o relevanță deosebită, însă în aceeași măsură trebuie avute în vedere și aspectele culturale și cele religioase pe care le-ar implica normalizarea. În această notă ia naștere o întrebare referitoare la modul în care ar fi percepută de lumea arabă și în special de către palestinieni crearea unei relații bilaterale între Israel și statul pe al cărui teritoriu lua naștere islamul. Așadar, ar putea fi ridicată problematica locurilor sfinte ale islamului și a modului în care Arabia Saudită se raportează la acestea. Ar putea fi afirmat faptul că acțiunea statului arab de a normaliza relațiile cu Israelul ar implica aplicarea unui dublu standard în ceea ce privește orașele sfinte ale lumii musulmane. În acest sens, acceptarea indirectă ca unul dintre cele mai importante orașe în religia islamică, Ierusalimul, să fie parte a statului evreu ar putea naște controverse. Ierusalimul reprezintă unul dintre cele mai sensibile aspecte ale conflictului israeliano-palestinian, fiind întotdeauna problematica nesoluționată care contri-

¹Hélène Sallon, Louis Imbert, *Normalization with Israel: Saudi Arabia Shows Signs of Openness*, *Le Monde*, August 1, 2023. https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/06/13/normalization-with-israel-saudi-arabia-shows-signs-of-openness_6031069_4.html.

²Idem.

buie la adâncirea conflictului. Așadar, dacă Arabia Saudită ar normaliza relațiile cu Israelul în lipsa unor acorduri care să schimbe statutul orașului Ierusalim, ar putea lua naștere revolte în lumea musulmană, în climatul Orientului Mijlociu accentuându-se tensiunile.

În același timp, din punct de vedere cultural, normalizarea poate produce efecte benefice în ceea ce privește înțelegerea și acceptarea unei culturi sau a unei religii diferite. Statele își pot promova cultura, tradițiile, valorile și nu numai prin diplomația publică sau cea culturală, imaginea acestora fiind îmbunătățită. Așadar, chiar dacă există numeroase stereotipuri pe care cele două culturi le pot avea reciproc, normalizarea relațiilor israeliano-saudite ar putea contribui la schimbarea percepției într-un mod pozitiv.

Semnale promițătoare în vederea normalizării – evenimentul de la 28 august

În discursurile politice recente ale Israelului și Arabiei Saudite se conturează perspectiva deschiderii pentru negocieri, dar evenimentul de la 28 august aduce în prim-plan posibilitatea concretizării primelor acorduri bilaterale între cele două state datorită modului în care a fost gestionată situația sensibilă.

Acest moment se referă la modul în care autoritățile saudite au reacționat la o situație excepțională, și anume aterizarea de urgență pe aeroportul din Jeddah a unui avion care transporta cetățeni israelieni. În ciuda absenței relațiilor formale dintre cele două țări, Arabia Saudită a manifestat o atitudine surprinzătoare de ospitalitate, deschizând astfel calea unei potențiale normalizări.

Unul dintre cetățenii israelieni a descris experiența sa ca fiind remarcabilă: „Primirea din partea saudiților a fost cu adevărat neașteptată [...] și ne-au asigurat că suntem bine veniți”.³ Gestul de a saluta oaspeții israelieni în limba ebraică a accentuat și mai mult deschiderea și disponibilitatea saudiților către o interacțiune mai strânsă cu cultura israeliană. În acest context a avut loc primul zbor comercial direct între Arabia Saudită și Israel, cu destinația Tel Aviv.

Acest moment reprezintă o etapă semnificativă în evoluția relațiilor dintre cele două state, subliniind schimbările dinamicii interacțiunilor lor și deschiderea pe care acestea au demonstrat-o nu doar la nivel declarativ.

Concluzii: stabilitate regională sau crearea unor noi tensiuni?

Potențiala normalizare a relațiilor israeliano-saudite este pe atât promițătoare, pe cât de complexă. Aceasta ar putea servi drept model pentru alte state arabe care doresc o coexistență pașnică cu Israelul, contribuind așadar la stabilitatea regională. Cu toate acestea, este esențial să afirmăm faptul că o astfel de normalizare fără progrese substanțiale în problema palestiniană poate stârni îngrijorare cu privire la prioritizarea agendelor. În acest sens, cauza palestiniană ar ocupa un loc secundar pe agenda politicii externe a Arabiei Saudite, normalizarea relației cu Israelul fiind prioritară pentru statul arab. Având în vedere acest fapt, Arabia Saudită s-ar putea confrunta cu nemulțumirea populației care ar putea considera faptul că acțiunile propriului stat ignoră cauza palestiniană și prioritizează cooperarea cu statul evreu. Cu toate acestea, în timp ce Arabia Saudită navighează pe calea normalizării, cu scopul gestionării obiectivelor de politică externă, este nevoie în același timp să rămână în acord cu sentimentele populației sale.

Având în vedere toate aceste considerații, este important să afirmăm faptul că este o situație complexă fără răspunsuri clare. Mai degrabă, aceasta prezintă un cadru pentru analiză și dezbateri. Privind în perspectivă, implicațiile normalizării rămân un subiect discutat intens atât în cadrul Arabiei Saudite, cât și al Israelului, creând posibilitatea explorării unui subiect care modelează direcția Orientului Mijlociu.

³Israeli PM Netanyahu thanks Saudi Arabia after emergency plane landing, Al Jazeera, 28 August, <https://www.aljazeera.com/amp/news/2023/8/29/israeli-pm-netanyahu-thanks-saudi-arabia-after-emergency-plane-landing>.

IV. ORIENTUL MIJLOCIU - RELAȚII IRAN - ARABIA SAUDITĂ

Contextul cooperării iraniano-saudite

Eva J. KOULOURIOTIS (Grecia)

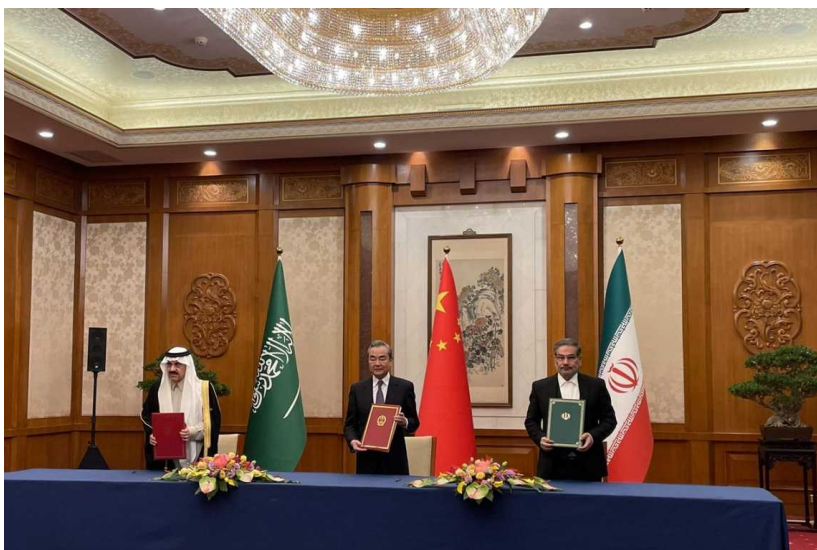
La mai bine de două luni de la anunțul emis de către Arabia Saudită și Iran cu privire la semnarea unui memorandum de înțelegere intermediat de chinezi, se poate spune că Orientul Mijlociu pare mai calm, cu multe dosare încă în așteptare. Această înțelegere a fost neașteptată pentru americani, datorită discreției celor trei părți responsabile de acest acord. Politicienii americani au început să ridice semne de întrebare cu privire la dimensiunea rolului chinez și a planurilor Beijingului pentru Orientul Mijlociu, după această mediere. Unii au continuat chiar să avertizeze că Washingtonul își poate pierde influența complet în detrimentul Chinei dacă această înțelegere va reuși.

Deci, ce a determinat Riadul de la a fi un aliat strategic american, iar Teheranul, care a petrecut aproape două decenii tratând cu Washingtonul, să stea la masa negocierilor la Beijing? Și care este poziția SUA cu privire la această înțelegere? Aceste întrebări ne cer, ca cercetători ai spațiului Orientul Mijlociu, să redesenăm realitatea regiunii într-un limbaj pragmatic.

Pe 17 august, ministrul iranian de externe Amir Abdollahian a sosit în capitala saudită Riad, fiind primul ministru iranian de externe care întreprinde o vizită în această țară din 2015. Aceasta a venit la aproximativ două luni după vizita ministrului saudit de externe la Teheran. Abdollahian a participat la redeschiderea Ambasadei Iranului la Riad și s-a întâlnit cu prințul moștenitor saudit Mohammed bin Salman într-o atmosferă care pare pozitivă între cele două țări. Cu toate acestea, în ciuda acestui optimism exagerat, nu se poate nega că există încă multe dosare sensibile blocate între cele două țări, care includ granițele maritime, Siria, Yemen și Liban. Aceste dosare necesită mai mult decât un memorandum de înțelegere, au nevoie, mai presus de toate, de încredere. Deci, ce așteaptă Riad de la această înțelegere?

Regatul Arabiei Saudite

În urmă cu ceva timp, Riad a început să-și rearanjeze prioritățile și politicile la nivel intern, regional și internațional. Arabia Saudită, condusă de Prințul Moștenitor, pune pe plan intern ca prioritate, transformarea de la o țară pur petrolieră la cel mai important centru economic și de investiții din Orientul Mijlociu. Acest obiectiv intern are nevoie în primul rând de securitate și stabilitate ca să fie de succes. Cu toate acestea, în lu-

Sursa: <https://www.cronicadiasporei.ro/geopolitica-pagina/iranul-si-arabia-saudita-au-semnat-un-acord-istoric-de-pace-si-cooperare>

mina războiului din Yemen, de la amenințările miliției Houthi susținute de Teheran, până la adresa geografiei saudite, toate aceste vise și planuri rămân cerneală pe hârtie. De aceea, Riad a mers la Beijing.

Înainte de a vorbi despre detaliile referitoare la ceea ce s-a întâmplat la Beijing, trebuie subliniat că odată cu venirea la Casa Albă a președintelui American Joe Biden, relațiile dintre Arabia Saudită și SUA au intrat într-un con de umbră. Președintele democrat a adoptat o politică de liniște cu Teheranul în mod clar în detrimentul relațiilor sale cu Arabia Saudită. El a scos miliția Houthi de pe listele teroriste ale SUA fără a oferi protecție pentru securitatea saudită, apoi a intrat în negocieri cu Teheranul pentru a rezolva dosarul nuclear, fără însă a avea rezultate semnificative, în timp ce Iranul a continuat să-și dezvolte constant programul nuclear și de rachete.

Mai mult, în Irak, administrația Biden nu a venit cu nimic nou, susținând formarea unui guvern irakian afiliat Teheranului. În Siria, Washingtonul a ignorat influența tot mai mare a milițiilor susținute de Gardienii Revoluției din Iran, fără a avea o politică clară cu privire la viitorul războiului din Siria. Această atitudine negativă a administrației Biden manifestată la adresa grijilor Riadului s-a reflectat în relațiile dintre cele două țări și s-a tradus prin adoptarea de către Arabia Saudită a unei serii de decizii în Grupul OPEC Plus, ignorând solicitările americane. În aproximativ un an s-a văzut rezultatul – relațiile dintre cele două țări au atins cel mai jos nivel din aproximativ șase decenii, determinând Arabia Saudită să privească spre est.

Republica Islamică Iran

Deși politicienii americani confirmă că sancțiunile economice impuse Teheranului sunt eficiente și dure, realitatea spune altceva. Potrivit ultimei analize a producției de petrol iraniene, exporturile Teheranului au ajuns la trei milioane de barili pe zi în iulie, ceea ce este mai mult decât producția sa de petrol înainte de sancțiuni. Politica Washingtonului nu a putut opri îmbogățirea Teheranului cu uraniu, ci chiar a crescut la peste 80%. Nu trece nici măcar o lună fără ca Teheranul să anunțe că a mai fabricat o rachetă sau o nouă dronă sinucigașă. În paralel cu această dezvoltare militară internă, Teheranul a crescut capacitățile milițiilor sale din regiune, conduse de Hezbollah, din Liban, care și-a intensificat amenințările la granițele de nord ale aliatului strategic israelian al Washingtonului.

Această nouă realitate, în care sancțiunile nu mai sperie Teheranul și milițiile sale din regiune au devenit dominante, s-a reflectat în eșecul politicienilor iranieni de a se angaja în negocieri cu europenii și americanii pentru a reveni la acordul nuclear sau la orice alt acord. Ceea ce a recunoscut recent partea iraniană a fost o înțelegere verbală bazată pe principiul pas cu pas, care nu afectează capacitățile nucleare ale Iranului sau influența acestuia în regiune. Occidentul nu mai este atrăgător pentru iranieni, privirile întorcându-se spre est.

În ceea ce îi privește pe americani, după ce politicienii de la Casa Albă au absorbit șocul înțelegerii dintre Arabia Saudită și Iran, mediate de China, Washingtonul a început să-și regândească unele politici din Orientul Mijlociu. Discuția de astăzi pe coridoarele Departamentului de Stat al SUA arată efortul intens depus de consilierul american pentru securitate națională Jack Sullivan pentru a ajunge la un acord de normalizare a relațiilor dintre Arabia Saudită și Israel. În termenii acestui acord, Washingtonul va face promisiuni importante Arabiei Saudite cu privire la dimensiunea de Securitate. Aceștia ar putea restabili o parte din încrederea care s-a pierdut între cele două țări în ultimii ani. În ceea ce privește partea israeliană, Washington promite că va împiedica Teheranul să producă o bombă nucleară.

Concomitent cu acest demers, Casa Albă a anunțat un acord de schimb cu Iranul, prin care autoritățile iraniene urmau să elibereze cinci cetățeni americani, în timp ce Washingtonul urma să deblocheze șapte miliarde de dolari din fondurile înghețate ale Iranului, ca urmare a sancțiunilor. Există posibilitatea ca Teheranul să-și oprească temporar îmbogățirea cu uraniu în schimbul ridicării de către Washington a unora dintre sancțiunile economice.

Aceste acțiuni americane pot fi legate de viitoarele alegeri prezidențiale din SUA de anul viitor. Pe de o parte, administrația Biden nu vrea să permită Chinei să fie un jucător important în Orientul Mijlociu și pe de altă parte, nu vrea ca Israelul să fie târât într-un război cu Iranul înainte de alegeri.

Drept urmare, Riad a găsit pe masa chineză ceva ce avea nevoie, în timp ce prin intermediul acesteia, politicienii saudiți trimit un mesaj către Washington – că Arabia Saudită are opțiuni în lumina influenței internaționale tot mai mare a Chinei. Teheranul a găsit și în China un aliat strategic care o susține economic și face investiții fără a cere democrație și respect pentru drepturile omului sau fără a-i impune condiții cu privire la dimensiunea nucleară sau să-i limiteze influența regională. Această schimbare a fost cauzată de politica americană care este, haotică și dezechilibrată. Chiar dacă înțelegerea dintre Arabia Saudită și Iran eșuează, China este deja în regiune și așteaptă următorul eșec american.

IV. ORIENTUL MIJLOCIU - GEOSTRATEGIE

Blitz geostrategic: Marile Puteri și Orientul Mijlociu

Prof. univ.dr. Cristian BARNA

Preambul

Orientul Mijlociu nu mai este o preocupare la fel de centrală pentru securitatea națională a Statelor Unite ale Americii (SUA) ca odinioară, în special pentru că SUA nu mai sunt dependente de petrolul din regiune. Principalele amenințări la adresa securității și stabilității regionale sunt interne, care decurg din slăbiciunea statelor și guvernanta disfuncțională.

Decizia SUA de a folosi forța militară pentru combaterea terorismului în Orientul Mijlociu, de-a lungul ultimelor două decenii, nu a funcționat, iar influența SUA, în mod tradițional cel mai mare broker de putere din regiune, a scăzut atât din cauza deciziei de a se retrage din acordul nuclear cu Iranul, relației năbădăioase cu Arabia Saudită, dar mai ales din cauza prezenței militare îndelungate urmată de retragerea haotică din Irak și Afganistan.

În acest context geostrategic, pe măsură ce Rusia și China devin mai implicate din punct de vedere economic în

regiune, SUA trebuie să-și reconsidere cooperarea în materie de securitate, programele de asistență economică, angajamentul diplomatic și să se asigure că aceste eforturi produc rezultatele scontate.

Sursa: <https://www.stiripesurse.ro/lovitura-pentru-sua-dupa-iran-arabia-saudita-se-pregateste-sa-si-reia-relatiile-cu-siria-negocierile-au-fost->

Astfel, pilonii actualei strategii a SUA în Orientul Mijlociu sunt:

- menținerea unor alianțe puternice și asigurarea stabilității în regiune;
- concentrarea asupra relației cu Israelul, care a fost și rămâne cel mai de încredere partener din Orientul Mijlociu;
- acordarea de asistență Iordaniei pentru dezvoltare, educație, infrastructură, agricultură și ajutor umanitar pentru găzduirea refugiaților din Siria;
- deși dezacordurile legate de conflictele regionale și încălcările drepturilor omului au produs tensiuni

în relația cu Arabia Saudită , accentul este pus pe asigurarea stabilității regionale și *containment-ului* Iranului și pe menținerea unor relații economice solide, SUA fiind cel mai mare partener comercial al Arabiei Saudite, în special la vânzările de arme, iar Arabia Saudită este principala sursă de petrol din regiune;

- rediscutarea priorităților și perspectivelor politice divergente, în contextul legăturilor tot mai evidente ale Turciei cu Rusia, Turcia găzduind două baze majore ale forțelor aeriene ale SUA;
- relația cu Irakul, a doua sursă principală de petrol pentru SUA din Orientul Mijlociu;
- protejarea kurzilor, parteneri cheie în construirea democrației în Irak și Siria.

Pilonii actualei strategii a Rusiei în Orientul Mijlociu sunt:

- prevenirea răspândirii instabilității sau extremismului din Orientul Mijlociu către Rusia;
- trasarea unor linii roșii față de ceea ce Rusia a perceput ca fiind schimbare de regim orchestrată de Occident în regiune, mai ales după criza din Libia, din 2011;
- permanentizarea prezenței în regiune, în special în Siria, pentru a operaționaliza un arc de descurajare împotriva NATO;
- vânzarea de arme, construirea de centrale nucleare, exportul exporturilor de cereale;
- alinierea tot mai mare cu Iranul, determinată parțial de nevoia de armament pentru războiul din Ucraina.

Pilonii actualei strategii a Chinei în Orientul Mijlociu sunt:

- asigurarea securității fluxului liber de energie la cel mai mic cost;
- creșterea prestigiului de actor internațional responsabil;
- intermedierea unei apropieri între rivalii regionali de lungă durată Arabia Saudită și Iran;
- încurajarea reluării discuțiilor Israel-Palestina;
- impunerea ca partener economic cheie, creșterea investițiilor proprii în regiune.

În loc de concluzii...previziuni

SUA va continua să se impună în problemele de securitate ale regiunii, chiar dacă statele arabe și-au urmărit interesele economice, de securitate și politice în relația cu Rusia, deja de ani de zile, așa că au propriile lor motive pentru a nu antagoniza Rusia.

Nealinierea statelor arabe în această competiție a Marilor Puteri va fi durabilă, cu excepția cazului în care Rusia decide să utilizeze arme nucleare în războiul din Ucraina sau să susțină programul de înarmare nucleară iranian.

China încă nu are capacitatea de a înlocui SUA în Orientul Mijlociu. Deocamdată, poate exercita o influență diplomatică și economică extinsă, fiind principalul partener comercial al Arabiei Saudite și Iranului și este cel mai mare cumpărător de petrol din cele două state, precum și cel mai mare investitor din Orientul Mijlociu.

Viziunea favorabilă a statelor arabe în relația cu China se datorează nu doar faptului că statul asiatic nu se amestecă în afacerile lor, ci și de faptul că acesta nu se comportă într-un mod care ar putea fi perceput ca amenințător.

V. REȚELE SOCIALE - SURSE INFORMAȚIONALE

Impactul rețelelor sociale în perceperea războiului - cum înlăturăm sterilul informațional și cum filtrăm calitatea și veridicitatea surselor informaționale?

Nicoleta Livia ANTON

„Cunoașterea este cea mai democratică sursă de putere.”

Alvin Toffler

Într-o eră comunicățională în care multitudinea de informații ni se oferă la un click distanță, rămâne în responsabilitatea noastră cum filtrăm sterilul informațional și de unde ne alegem sursele.

De la conectare la conexiune, de la informație la cunoaștere

De la simpla conectare prin intermediul rețelelor sociale, de cele mai multe ori se ajunge la conexiunea umană care implică deschidere, cunoaștere, dezvăluire și dezvoltarea unei relații de comunicare. Dorim astfel să cunoaștem, însă de cele mai multe ori dorim ca percepția noastră asupra realității să se îmbine cu sursele informaționale pe care ni le alegem. Atât preferințele personale, cât și înclinarea fiecăruia către un anumit tip de emisiune, editorial și canal de comunicare vor sta așadar la baza construirii percepției noastre în ceea ce privește societatea în care trăim și modul în care lucrurile evoluează în jurul nostru.

Sursa: <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/printeaza-articolul-242/>

Această lentilă a comunicării, de cele mai multe ori, nu va reflecta nimic altceva decât ceea ce proiecția noastră și înclinarea către sursele informative alese se vor suprapune. Desigur, în acest flux al știrilor, unde întâlnim și fenomenul de *fake-news*, se va creiona și disponibilitatea individului de a distinge calitatea informațională și de a merge către surse sigure, verificabile și care prezintă încredere.

„Cu milioane de oameni din întreaga lume care folosesc platforme tehnologice precum Twitter, Facebook și Instagram pentru a monitoriza conflictul ruso-ucrainean, rețelele de socializare au devenit unul

dintre cele mai eficiente instrumente - utilizate de ambele părți - pe câmpul de luptă cibernetică.

Rețelele de socializare s-au transformat astăzi astfel în unul dintre instrumentele cele mai eficiente și au jucat un rol semnificativ în modelarea narațiunii conflictului, oferind în același timp o platformă pentru schimbul de informații în întreaga lume”.¹

Propaganda și dezinformarea. Când alegem informația preferabilă în locul adevărului?

Plecând de la spusele lui Albert Einstein că *Informația nu este cunoaștere. Singura sursă a cunoașterii este experiența*, am putea adăuga mai degrabă ca informația insuficientă, precară sau incompletă nu este cunoaștere și că doar acea cantitate de cunoștințe relevante duc la înțelegerea unui sistem de valori coerent în care ne trăim experiența.

Această pânză de păianjen, privită ca un ecosistem de valori și ca o înlanțuire a evenimentelor, nu poate fi înțeleasă decât prin filtrarea informațiilor prin prisma veridicității acestora, confirmarea lor cu realitatea, analiza multi-sursă și evaluarea fiecărei situații prin raportare la date deja existente sau asimilate istoric într-un mod care a putut fi transmis mai departe eficient și demonstrat ulterior a fi corect.

Putem considera în egală măsură și că „invazia Ucrainei de către Rusia a fost descrisă drept primul «război în rețelele sociale» în toată regula. De asemenea, prezintă un nou teritoriu în alte moduri, datorită transformării digitale. Acesta este primul război cibernetic în întregime și primul război al hackerilor, care prezintă atât actori statali, cât și nestatali care atacă infrastructurile informaționale ale combatanților”.²

„Informațiile din timpul războiului, indiferent de ce sunt furnizate, pot afecta deciziile luate de agenții de putere și pot influența opinia publică națională sau globală. Poate crește sau scădea moralul trupelor și al civililor prinși în lupte. Rețelele de socializare progresează în tehnologiile anterioare, crescând radical viteza de livrare a informațiilor și dimensiunea audienței sale și dând putere persoanelor să-și împărtășească propriile versiuni ale evenimentelor – în bine sau în rău.

În ceea ce privește cursul luptei în sine, există întotdeauna mai mult în imagine decât informații, oricât de mult este pompat. Modul în care se desfășoară un război poate fi influențat de competența conducerii sau a trupelor, a materialului, a liniilor de aprovizionare, a vremii sau chiar a norocului. După cum au descoperit deja generații de propagandiști, faptele de la fața locului pot perturba în cele din urmă chiar și cea mai atent analiză construită”.³

Pot rețelele sociale să schimbe cursul războiului? Ce este războiul social media?

„Războiul social media descrie utilizarea rețelelor sociale ca un fel de armă cu scopul de a provoca daune de durată anumitor actori, cum ar fi guvernele sau companiile. Diverse strategii și tactici, precum și mijloace tehnologice sunt utilizate pentru a promova o agendă politică, economică, socială sau culturală. Războiul în rețelele sociale are de obicei scopul de a manipula percepția și, prin urmare, și opiniile, emoțiile și comportamentul unui anumit grup țintă, dăunând astfel țintei reale a atacului. Exemple de mijloace în războiul rețelelor de socializare includ diseminarea de informații (false) prin intermediul acestora, utilizarea roboților sociali și influențarea unor grupuri țintă definite prin *micro-targeting*.

Războiul în rețelele de socializare este, așadar, și despre o bătălie pentru atenție, care urmează să fie câștigată prin generarea de conținut viral și exploatarea mecanismelor economiei de atenție predominante pe Internet. Astfel, atacatorii creează narațiuni și conținut care sunt menite să se adreseze emoțional și să polarizeze utilizatorii online pentru a ieși în evidență de oferta în exces de conținut pe web-ul social și a obține cel mai mare efect posibil”.⁴

Când totul pleacă de la încredere și când IP-ul te înșală

Dorim să construim relații sociale, bazate pe deschidere și pe comunicare. Dar cum putem coordona această deschidere în era *New Media*, cum filtrăm dacă emitentul de informații are intenții bune și cum verificăm dacă sursa ne poate înșela?

O problemă atât de complexă, dar și în mare măsură globală, prin care suntem sfătuiți să ne protejăm atât datele personale expuse online, cât și modul prin care ne conectăm la rețelele de internet Wi-Fi din locurile publice⁵ și conectorii USB pe care îi folosim.

¹<https://cybernews.com/editorial/impact-social-media-russia-ukraine-war/>.

²<https://www.cigionline.org/articles/social-media-warfare-is-being-invented-in-ukraine/>.

³<https://www.theguardian.com/books/2022/apr/25/the-big-idea-can-social-media-change-the-course-of-war>.

⁴<https://preveency.com/en/what-is-social-media-warfare/#l-what-is-social-media-warfare>.

⁵<https://www.fbi.gov/investigate/cyber>.

În acest sens, „educația media digitală și cunoașterea cum să identificăm informații false și înșelătoare în mod intenționat devine astfel un lucru de bază pe care toți utilizatorii de Internet ar trebui să depună eforturi pentru a învăța”.⁶

Bibliografie

- 1.<https://cybernews.com/editorial/impact-social-media-russia-ukraine-war/>.
- 2.<https://www.cigionline.org/articles/social-media-warfare-is-being-invented-in-ukraine/>.
- 3.<https://www.theguardian.com/books/2022/apr/25/the-big-idea-can-social-media-change-the-course-of-war>.
- 4.<https://preveny.com/en/what-is-social-media-warfare/#1-what-is-social-media-warfare>.
- 5.<https://www.fbi.gov/investigate/cyber>.
- 6.<https://www.f-secure.com/en/articles/what-is-disinformation>.

⁶<https://www.f-secure.com/en/articles/what-is-disinformation>.

V. REȚELE SOCIALE - TERORISM

Proliferarea terorismului prin intermediul rețelelor sociale

Nicoleta Livia ANTON

„Cheia terorismului nu o reprezintă actul în sine, ci frica de acel act”.

Keith Olbermann

Era *New Media* ne aduce odată cu dezvoltarea rețelelor sociale și a platformelor de comunicare certitudinea și dovada clară că atât fără comunicare, cât și fără conexiune, noțiunea de individualitate din sfera on-line nu se poate realiza în mediul virtual fără apartenența la un anumit grup de interes specific.

Astfel de cele mai multe ori, nevoia umană de comunicare în eră informațională pe care o traversăm, ne arată că prin pași mici, dar etapizați, relațiile de comunicare și implicit de conexiune se pot dezvolta de la sine utilizând rețelele de socializare on-line și platformele de comunicare socială.

Conform definiției date de Comisia Europeană „procesele de radicalizare se bazează pe rețelele de socializare, unde sunt inițiate și ulterior menținute contactele”.¹

Sursa: <https://arte-media.ucv.ro/master-media/>

Drumul de la on-line la global, de la *follow* la comunitate, de la local la adept și procesul radicalizării

Plecând de la ipoteza că prin intermediul unui dispozitiv conectat la Internet, putem accesa rețele de comunicare care ne pot facilita conexiunea cu oricine de pe glob, având astfel posibilitatea de a lua legătura cu diferite persoane, cunoscute, dar și necunoscute, expunerea ne situează sub umbrela vulnerabilității.

În spatele identităților virtuale, construite cu repere și interese care totuși se pot răsfrânge în realitatea de zi cu zi, apariția diferitelor profiluri sau avataruri poate ascunde sau disimula diferite preocupări sau ținte și poate urmări atragerea unui anumit tip de utilizator al platformei de comunicare.

¹<https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2020>.

Într-un joc fluid al schimbului de informații, algoritmi de calcul și tehnici de influențare a maselor, se va cerne în cele din urmă și vulnerabilitatea, punctul slab al exploatării identității individului și felul prin care această prelucrare a datelor poate fi fructificată, în funcție de interes, scop, metodă, tehnică și tactică de influențare socială.

Inevitabil, rolul globalizării în acest context se răsfrânge la limita tuturor posibilităților de conexiune și a variilor motive prin care comunicarea se realizează și de ce.

Conform spuselor lui Anthony Giddens globalizarea reflectă „intensificarea relațiilor sociale în lumea întreagă, care leagă într-o asemenea măsură localități îndepărtate, încât evenimente care au loc pe plan local sunt privite prin prisma altora similare, petrecute la multe mile depărtare și invers”.²

În această dilemă, de la o globalizare care vrea să cuprindă tot și să omogenizeze valori, păreri, precepte, credințe și până la identitatea culturală, locală și regională se dă o luptă dacă nu a cunoașterii, poate cel puțin a însușirii valorilor.

Astfel, am putea presupune probabil că în responsabilitatea fiecărui individ se va creiona o linie care va trasa și va cântări cât anume din procesul globalizării se poate asimila într-un mod constructiv, dar fără a uita și faptul că provenim dintr-un mediu cultural autentic, care cel puțin în sfera geopolitică a României implică și apartenența la credința creștin-ortodoxă, în mare parte a populației și valorile tradiționale moștenite și transmise de-a lungul timpului.

Mergând într-o direcție greșită pe o stradă cu sens unic

Întâlnim astfel un Internet care ne poate duce departe, atât informațional, cât și social, economic, dar care ne poate îndepărta în egală măsură de valorile și de tradițiile noastre.

Să rămâi deschis într-o lume care se pare că este o carte deschisă poate fi o adaptare sau o alunecare normală în sfera comunicării sociale din mediul virtual, dar poate îmbrăca și disimula o formă a mascării intențiilor, a omogenizării maselor prin păreri, influențe, persoane, care pot exploata vulnerabilități sau care așteaptă deschiderea, nu ca pe un act normal, ci ca pe un act de slăbiciune, o vulnerabilitate care mai devreme sau mai târziu, va fi exploatată, iar în cele mai rele situații și utilizată.

De cele mai multe ori, dacă individul nu se va situa pe o poziție corectă a cunoașterii și a înțelegerii, rămâne la atitudinea celor influenți sau capabili de a identifica anumite puncte slabe, „*de a pândi*” anumite vulnerabilități, de a exploata nevoia de apartenență și de a distinge corect anumite nevoi de recunoaștere umană și de validare socială, inducând în mod fals o imagine a binelui, o poziție de salvator sau „*un cârlig*” prin care așa zisă dreptate se poate realiza, într-un mod total greșit interpretat și înțeles.

Cumva, se va putea desfășura un proces al radicalizării care deși se va dezvolta etapizat, actul de dorință a apartenenței la un anumit grup poate lua naștere spontan, sub diferiți factori declanșatori. Odată deschisă această ușă, straturile radicalizării se vor suprapune, de la pre-cunoaștere, curiozitate, înclinare și atenție îndreptată către anumite subiecte către conexiune și cooptare în cele din urmă.

„Ideologia este parte intrinsecă a procesului de radicalizare, fundamentalismul religios fiind adesea în centrul său. Cu toate acestea, radicalizarea este rareori alimentată exclusiv de ideologie sau de religie. De multe ori, începe cu persoane frustrate de viața lor, de societate sau de politicile interne și externe ale guvernelor lor”.³

Astfel, „Internetul este unul dintre principalele canale de difuzare a opiniilor extremiste și de recrutare a adeptilor. Platformele de social media au amplificat impactul propagandei jihadiste și al celei de extremă dreaptă, facilitând accesul la un public-țintă extins și oferind organizațiilor teroriste posibilitatea de a recurge la o difuzare restrânsă pentru a se adresa recruților sau pentru a crea veritabile „armate de troli” care să le sprijine propaganda”.⁴

Un scenariu fluid în care contracararea se face nișat

De la Jocurile Olimpice de la Munchen până la atacul din septembrie 2011, terorismul nu este un fenomen recent și nici nu poate fi localizat punctual.⁵

²Giddens, Anthony, *Runaway World: How Globalization Is Reshaping Our Lives*, Profile Books, London, 1999.

³<https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/security/20210121STO96105/radicalizarea-in-ue-ce-este-si-cum-poate-fi-prevenita>

⁴<https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc/eu-internet-referral-unit-eu-iru>

⁵<https://www.rand.org/topics/terrorism.html>

Conform unui raport elaborat de Corporația *Rand*, există totuși și un tipar prin care comportamentele violent-extremiste se manifestă în mediul on-line. În acest scop, vigilența acordată și vectorii de analiză se vor face respectând anumite norme agreeate.⁶

Pe lângă aceste analize, la nivel global au fost înființate mai multe programe în domeniul antiterorismului prin care se urmărește o colaborare între state pentru a diminua posibilele amenințări și pentru a preveni răspândirea extremismului.⁷

O luptă care „include eforturi de consolidare a capacităților de aplicare a legii și a normelor judiciare din domeniu, extinderea aviației și a securității la frontieră, aprofundarea schimbului de informații la nivel mondial, combaterea finanțării terorismului, îmbunătățirea răspunsului la criză și combaterea extremismului violent”.⁸

De asemenea, în lupta împotriva radicalizării, la nivelul Uniunii Europene, din anul 2011 a fost înființat centrul de excelență RAN (Radicalisation Awareness Network) care cuprinde practicieni și profesioniști din domeniul combaterii terorismului în vederea creșterii expertizei și cooperării în domeniul antiradicalizării.⁹

Pe lângă aceste eforturi susținute care se vor a se cristaliza într-o perspectivă vizionară asupra evoluției societății, campanii de informare în rândul tinerilor, creșterea coeficientului de awareness în rândul populației referitor la riscurile la care ne putem expune on-line în ceea ce privește utilizarea datelor și colaborarea inter-instituțională, toate aceste demersuri urmăresc în final siguranța individului privat ca cetățean și au ca deziderat ca prin prevenție, conștientizare și informare putem trăi astfel într-o lume mai sigură.

Asemenea faptului că nu putem preveni ceea ce nu putem conștientiza, și nu putem conștientiza lucrurile asupra cărora nu suntem informați într-un mod corect și complet, rămâne și în responsabilitatea noastră de a ne adapta și de a ne raporta în același timp la schimbările lumii în care trăim, prin înțelegerea clară a contextului în care ne aflăm.

Bibliografie

1. Dinu, Marin, *Globalizarea și aproximările ei*, Editura Economică, 2004;
2. Giddens, Anthony, *Runaway World: How Globalization Is Reshaping Our Lives*, Profile Books, London, 1999;
3. <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-te-sat-2020>
4. <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/security/20210121STO96105/radicalizarea-in-ue-ce-este-si-cum-poate-fi-prevenita>
5. <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-counter-terrorism-centre-ectc/eu-internet-referral-unit-eu-iru>
6. <https://www.rand.org/topics/terrorism.html>
7. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA2773-1.html
8. <https://www.state.gov/bureau-of-counterterrorism-programs-and-initiatives/#TSI>
9. <https://www.state.gov/policy-issues/countering-terrorism/#:~:text=This%20includes%20efforts%20to%20strengthen,response%2C%20and%20counter%20violent%20extremism>
10. <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-area-of-justice-and-fundamental-rights/file-preventing-radicalisation>
11. <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/security/20210121STO96105/radicalisation-in-the-eu-what-is-it-how-can-it-be-prevented>
12. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0313:FIN:EN:PDF>
13. <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/radicalisation-13-2018/ro/>
14. https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/551342/EPRS_BRI%282015%29551342_EN.pdf

⁶https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA2773-1.html

⁷<https://www.state.gov/bureau-of-counterterrorism-programs-and-initiatives/#TSI>

⁸<https://www.state.gov/policy-issues/countering-terrorism/#:~:text=This%20includes%20efforts%20to%20strengthen,response%2C%20and%20counter%20violent%20extremism>

Biografiile autorilor

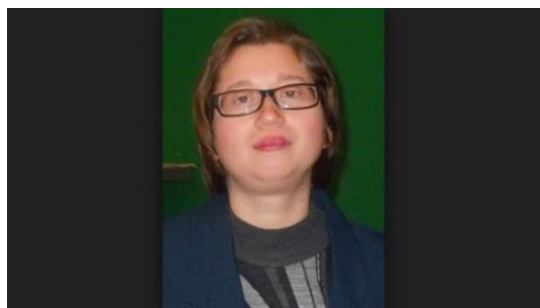
Prof. univ. dr. hab. Constantin HLIHOR

Specialist în istoria secolului XX, geopolitică și istoria relațiilor internaționale. Doctor Honoris Causa al Universității „Ovidius” din Constanța.

Este doctor în istorie - 1994, (teza: Basarabia și nordul Bucovinei în perioada celui de-al doilea Război Mondial,

Este autor a numeroase cărți, articole și studii, printre acestea fiind și „România și șocurile geopolitice ale Războiului Rece” (2016) și „Revoluție și tranziție la români într-un secol scurt 1918-1989” (2017).

Are o vastă experiență ca profesor universitar și conducător de doctorat în diverse instituții de învățământ superior, dar și din participarea la realizarea unor proiecte de cercetare științifică fundamentale: Implicațiile integrării României în UE asupra strategiei naționale de apărare, Program de finanțare: PNCDI II / Parteneriate, contract nr. 32 GR din 0505 2006; Evaluarea poziției geostrategice a României în zona extinsă a Mării Negre, CNCIS, contract nr. 14GR din 14 05 2007.

Mona AGRIGOROAIEI

A absolvit Facultatea de Științe Politice și un masterat pe tematica - Marketing politic și comunicare la Universitatea „Al.Ioan Cuza” din Iași.

În 2023 a absolvit și un al doilea master „Security and Diplomacy” la SNSPA, București. A urmat un stagiu de pregătire la „Centrul pentru prevenirea conflictelor și Early Warning” pe durata studiilor la SNSPA.

Este specializată în cercetarea academică și explorarea temelor din domeniul politici și securității Balcanilor de Vest, publicând mai multe analize în presa din această zonă în diverse gazete din Albania, Kosovo, Macedonia de Nord. Totodată a publicat doua cărți cu poezii în limba albaneză la Pristina, Kosovo în 2014 și 2022.

Dr. Jean MARSIA (Belgia)

Colonelul (r) Jean J. Marsia a absolvit în 1975 Școala Militară Regală din Bruxelles, obținând o diplomă de master în Științe Sociale și Militare. După mai multe funcții în corpul logistic al forțelor terestre, a obținut o diplomă de master în Științe Administrative. Apoi a fost selectat pentru Școala de Administrator Militar. A servit în cadrul Statului Major al Apărării în mai multe funcții legate de managementul resurselor financiare și achiziții. În 1999, a devenit consilier al ministrului apărării, responsabil în primul rând pentru achiziții militare, cercetare științifică și educație. În 2003, a fost numit director al Școlii Militare Regale, unde a activat până la pensionare în 2009. Apoi a devenit doctorand la Universitatea Liberă din Bruxelles. Din ianuarie 2013 până în octombrie 2014, a fost consilier pentru apărare al prim-ministrului belgian. În 2015, a devenit doctor în științe politice la Universitatea Liberă din Bruxelles și doctor în științe sociale și militare la Școala Militară Regală. De la sfârșitul anului 2015, a lucrat în calitate de președinte fondator al Societății Europene pentru Apărare, o asociație internațională non-profit care acționează pentru a revigora uniunea politică a Europei și pentru a realiza o apărare europeană eficientă, mai potrivită pentru a împărtăși povara și riscul internațional inherent la nivelul NATO. Vorbește fluent franceză, olandeză, germană și engleză.

Nicoleta-Livia ANTON

Este licențiată în Comunicare și Relații Publice, Universitatea din București (2007 – 2010);

Este Licențiată în Drept, la Universitatea din București (2011 – 2015);

Deține un Master în Drept Civil și Drept Procesual Civil Aprofundat, Universitatea Titu Maiorescu (2016 – 2017);

Deține un Master în Securitate și Diplomatie - EN Security and Diplomacy, SNSPA (2019 – 2021)

A absolvit Modul psihopedagogic compact, Universitatea Titu Maiorescu (2016 – 2017).

Are vaste competențe ca analist financiar și, în același timp, face dovada competențelor lingvistice, digitale și de comunicare și interpersonale.

Andreea-Cristina STANCA

Licențiată în relații internaționale și studii europene la Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București cu lucrare de diplomă „Specificitatea armatei israeliene: particularități și influența în politică”. A participat la un Program masteral de Diplomatie și Negocieri la Școala Națională de Studii Politice și Administrative. A participat la proiectul YOUTHPASS The Youth Creative Academy, la Cabris, în Franța, care a avut ca scop identificarea și aplicarea unor metode creative de învățare și exprimare care să contribuie în dezvoltarea abilităților tinerilor în timpurile în care digitalizarea și globalizarea devin din ce în ce mai prezente. A participat la Școală de vară și cursuri modulare la Centrul de Studii Israeliene „Theodor Herzl”.

Eva J. KOULOURIOTIS (Grecia)

Este analist politic grec, specializat în Orientul Mijlociu. Este de asemenea scriitoare și comentator la diverse instituții internaționale.

Web: www.evakoulourioti.com.

Prof.univ.dr. Cristian BARNA

Training Manager la Intelligene4ALL, profesor invitat la Universitatea Babeș Bolyai din Cluj Napoca și Universitatea București și fost prorector și coordonator de doctorat al Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul” din București. Cristian Barna este doctor în sociologie, iar domeniile sale de expertiză sunt sociologia aplicată, studii de informații și securitate, geopolitică, organizații de securitate, criminalitate organizată și studii de terorism. Barna Cristian este autorul mai multor cărți.

Don DAVIS (SUA)

Este un analist și autor de cărți pe problematica Orientului Mijlociu, care a locuit în Orientul Mijlociu, Africa de Nord și regiunea mediteraneană, din 1992. Timp de mai bine de douăzeci de ani, cea mai mare parte a materialului său de cercetare a fost confidențial cu exclusivitate pentru clienți. Au existat unele rapoarte ale sale care au fost postate ca articole sau bloguri.

Don Davis este, de asemenea, autorul cărții thriller internațional de spionaj și asasini, „Copiii lui Santiago”. Povestea este o relatare serioasă, psihologică despre un general, Santiago, care folosea copii, adolescenți și tineri adulți ca spioni și asasini. A recrutat din familii internaționale în timpul misiunilor active în străinătate în anii 1960, 70, 80 și 1990.

Dr. ing. Stelian TEODORESCU

Este inginer de aviație și pe timpul studiilor doctorale a fost admis în cadrul Proiectului SmartSPODAS - „Rețea transnațională de management integrat al cercetării doctorale și postdoctorale inteligente în domeniile „Științe militare”, „Securitate și informații” și „Ordine publică și siguranță națională” – Program de formare continuă a cercetătorilor de elită – „SmartSPODAS”, în acest context participând la diverse activități de cercetare, printre acestea fiind și cele organizate de CRISMART în Suedia.

Pe parcursul primei părți a carierei a îndeplinit diverse funcții de execuție și conducere în cadrul Statului Major al Forțelor Aeriene, iar în cea de a doua parte a carierei a îndeplinit funcții de execuție și de conducere în cadrul Ministerului Apărării Naționale. A participat la diverse activități de cooperare la nivel național și internațional, dobândind experiență profesională în domeniul relațiilor internaționale și geopoliticii. A desfășurat activități didactice în mediul universitar (studii de licență și postuniversitare).

PULSUL GEOSTRATEGIC

EDITORI

Pompilia VLĂDESCU
Stelian TEODORESCU

Începând cu Decembrie 2010 PULSUL GEOSTRATEGIC este înregistrat în catalogul internațional INDEX COPERNICUS JOURNAL MASTERS LIST. Acest buletin nu poate fi multiplicat și reprodus fără acord. Este permisă folosirea unor materiale sau citate cu păstrarea exactității și titlului original, precum și cu menționarea expresă a sursei. Opiniile și ideile exprimate în conținutul articolelor reprezintă punctul de vedere al autorilor.

SCANEAZĂ
PENTRU A ACCESA:
pulsulgeostrategic.ro

RIEAS Research Institute for
European and American Studies

STOCKHOLM INTERNATIONAL
PEACE RESEARCH INSTITUTE

School of Security
& Global Studies

